

WASA DAGBLAD

Nr 39

Söndagen den 29 september 2024

ISSN 2954-2448

**ST OLAVS PILG-
RIMSLED INVIGD**

**FPA-ersättningar vid
läkarbesök - en miss-
lyckad reform!**

**SOL- OCH MÅN-
FÖRMÖRKELSER 2025**

**Brändö bibliotek får
fortsätta?**

**HÄR FINNS VI:
vpress.ovh**

**Vill Du bli blog-skribent?
Välkommen till Wasa**

46

**informativa
sidor!**

I DAG

Ledare: FPA-ersättningsreformen – en verklig förbättring eller onödig justering?

Läkarförbundets senaste uttalande om Kela-ersättningsreformen har väckt mycket debatt både bland vårdpersonal och beslutsfattare. Förbundet har tydligt uttryckt sin oro över regeringens föreslagna nya Kela-ersättningsmodell, som enligt dem inte är lösningen för att korta ner vårdköerna. Regeringens prioriteringar inom hälsvården. Är målet verkligen att förbättra den offentliga vården, eller handlar det om att styra resurser till den privata sektorn? och tydligt att en höjning av ersättningen inte har uppnått de uppsatta målen.

Reformen att öka ersättningen för privatläkarbesök har fått betydande resurser i år, men antalet personer som fått ersättning har endast ökat marginellt – med cirka 13 000 personer. Detta pekar på att den stora ekonomiska insatsen inte har gett önskade resultat. Enligt Läkarförbundet kommer den föreslagna höjningen av Kela-ersättningen inte att ha någon större inverkan på att minska köerna i vården. Tvärtom, enligt förbundet kommer den nya remisspraxisen, där specialistvården för de flesta områden kräver remiss från en allmänläkare, enbart att öka kostnaderna för patienter som söker vård hos privata läkare.

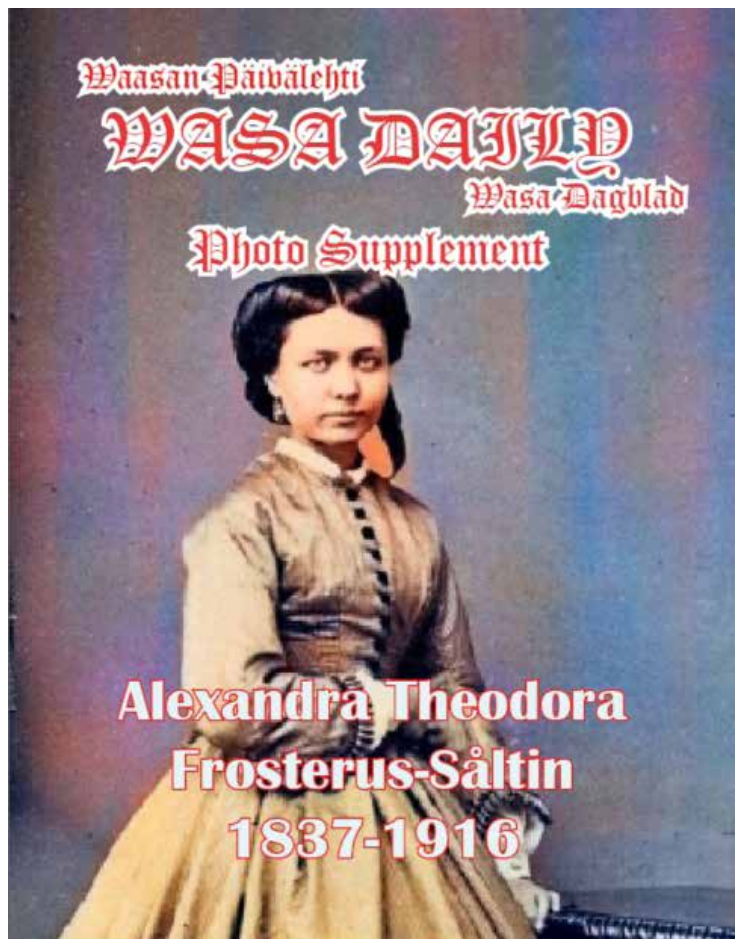
Trots att minister Sanni Grahn-Laasonen förhållit sig positiv till tanken på en sådan reform har inga konkreta steg tagits för att inleda en försöksverksamhet. Det är oklart varför övervägandefasen verkar dra ut på tiden, särskilt när behovet av en effektiv och

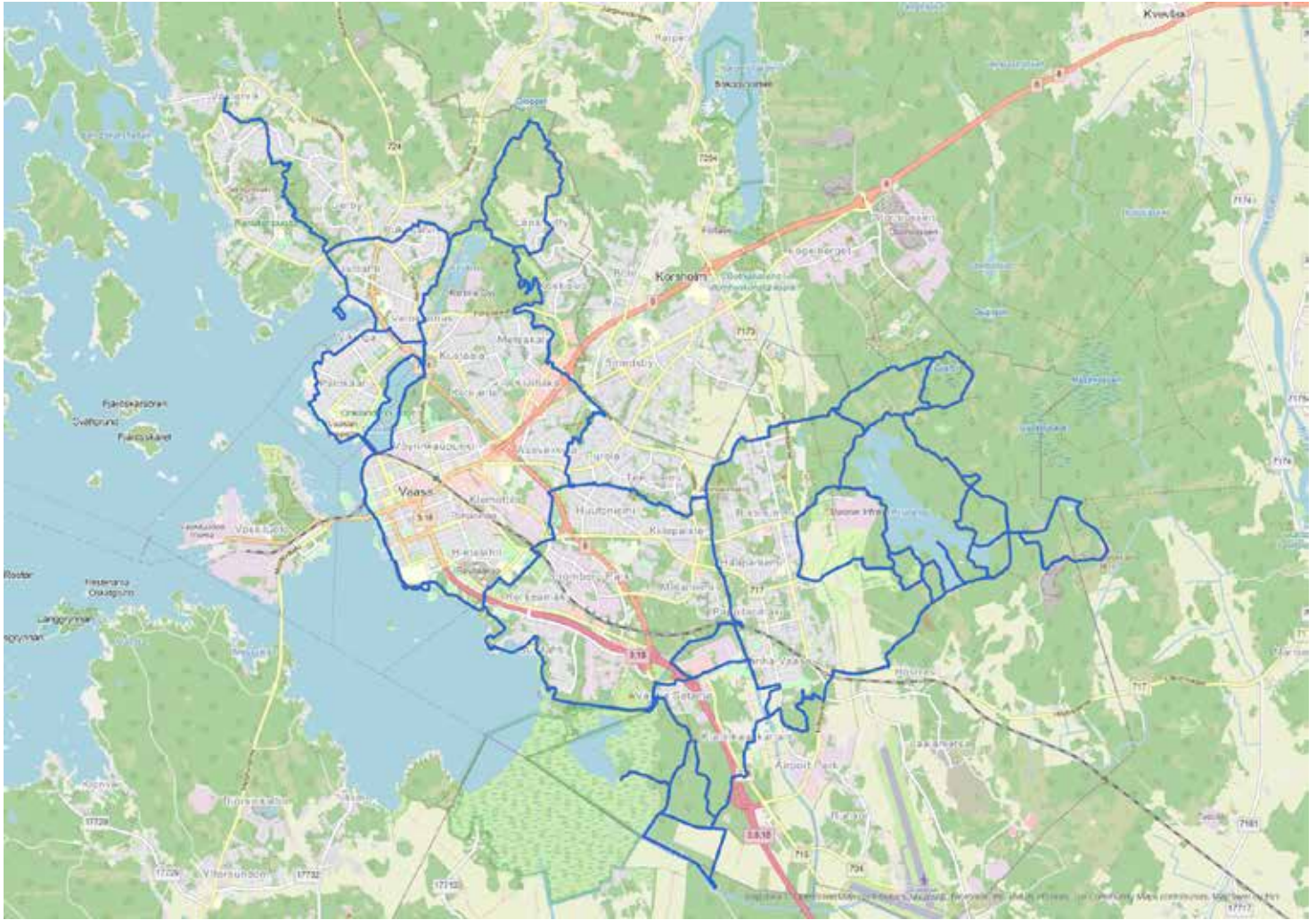
mer hållbar lösning är uppenbar. Som Läkarförbundet betonar: "tiden för övervägande har varit tillräcklig". Det är dags att gå från ord till handling och starta försöksprojektet med husläkarmodellen.

Strukturella problem inom Finlands hälsovård kräver djupgående och innovativa lösningar. En ökning av Kela-ersättningar utan en tydlig plan för deras långsiktiga effekter verkar inte vara svaret på dessa problem. Beslutsfattandet bör bygga på noggranna konsekvensanalyser, som regeringen själv påpekar i sitt regeringsprogram. Detta innebär också

att beslut måste baseras på bevis, och att bevisen måste påverka besluten. Som Läkarförbundet betonar är bevisen tydliga: de föreslagna förändringarna kommer inte att lösa problemet med köerna inom den offentliga vården.

Nu behövs modiga beslut som stödjer den offentliga vården och använder den privata sektorn på ett klokt och effektivt sätt. Att dra tillbaka Kela-ersättningsreformen och inleda försöksprojektet med husläkarmodellen skulle kunna vara ett första steg mot en hållbar lösning.

Nu blir det ännu lättare att röra på sig i naturen i Vasa

Vasa får nytt och större nätverk för naturmotion

Vaasa investerar i sina invånares välmående genom att bygga ut ett omfattande nätverk för naturmotion. Det nya nätverket blir cirka 70 kilometer långt och kommer att förbinda olika delar av staden.

Projektet är nu i full gång och de största förbättrin-

garna har gjorts på sträckorna mellan Huutoniemi och Teeriniemi samt mellan Gamla Vasa och Ristinummi. Nästa steg är att färdigställa sträckan mellan Ristinummi och Gädda. På andra delar av nätverket har man fyllt i med grus och lagt rör för bättre dränering.

För att underlätta orienteringen kommer det att finnas tydliga skyltar och QR-koder längs hela rutten. Designen av skyltarna är redan klar och själva

installationen planeras till våren 2025.

Målet med projektet är att skapa högkvalitativa och lättillgängliga friluftsområden som främjar både fysisk och mental hälsa. En del av sträckorna kommer också att göras tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Vaasa 100k-projektet för naturmotion har fått statligt stöd på 96 000 euro. Den totala kostnaden för projektet uppgår till cirka 300 000

euro.

Det nya nätverket för naturmotion beräknas stå klart under sommaren 2025. När det väl är färdigställt kommer invånarna i Vasa att ha ännu bättre möjligheter att njuta av naturen och motionera i sin egen stad

Denna nyhet är en komprimerad och förtydligande version av det ursprungliga pressmeddelandet. Mer information om projektet hittar du på Vasa stads hemsida.

DENNA TIDNING KAN MAN LÄSA VAR SOM HELST:

Som här i Malax skärgård

Internationella Äldredagen: En hyllning till våra äldre

Den 1 oktober firas FN internationella äldredag, en dag som instiftades av FN 1990 för att uppmärksamma den viktiga roll äldre personer spelar i våra samhällen. Dagen syftar till att lyfta fram frågor som rör äldre människors välbefinnande och rättigheter, samt att främja deras delaktighet i samhället.

Genom att fira denna dag får vi en påminnelse om den visdom, erfarenhet och livsglädje som äldre generationer bidrar med. Det är också ett tillfälle att uppmärksamma utmaningarna många äldre möter, såsom ensamhet och hälsoproblem, och hur vi som samhälle kan stötta dem.

Fira Äldredagen i Malax!

I år bjuder Malax kommun in till att fira Äldredagen med ett trevligt och varierat program i Bygdgården den 1.10. mellan kl. 10 och 13. Det blir en dag fylld av information, glädje och

gemenskap, där fokus ligger på både trafik och hälsa, musik och rörelse.

Programmet för dagen Kl. 10–11: Tomas Bergholm från Trafikskyddet kommer att hålla en föreläsning om trafikhälsa. Detta är ett viktigt ämne för äldre personer, då god trafikförståelse och säkerhet på vägarna kan ha en stor påverkan på livskvaliteten och självständigheten.

Kl. 11–12: Efter föreläsningen är det dags att släppa loss till musik, allsång och sittdans under ledning av de entusiastiska Jonna Nordström och Tina Martin. Det blir ett perfekt tillfälle att sjunga med och röra sig i takt till musiken, oavsett fysisk förmåga.

Dessutom kommer representanter från kommunens äldreråd att finnas på plats för att diskutera aktuella frågor som rör äldre i Malax. Det här är en chans att framföra synpunkter och få information om vad som händer på äldrefronten i kommunen.

Efter programmet bjuds det på kaffe och smörgås, vilket ger möjlighet till att umgås och samtala i en avslappnad miljö. Ingen förhandsanmälan krävs och det är helt gratis att delta, så ta gärna med en vän – ju fler, desto roligare!

Arrangör: Malax kommun i samarbete med projektet Aktiva seniorer.

Den internationella äldredagen är en viktig påminnelse om att hylla våra äldre och deras bidrag till samhället. Genom evenemang som detta i Malax skapar vi tillsammans en starkare känsla av gemenskap och delaktighet.

Hanken bland de tre bästa handelshögskolorna i Norden

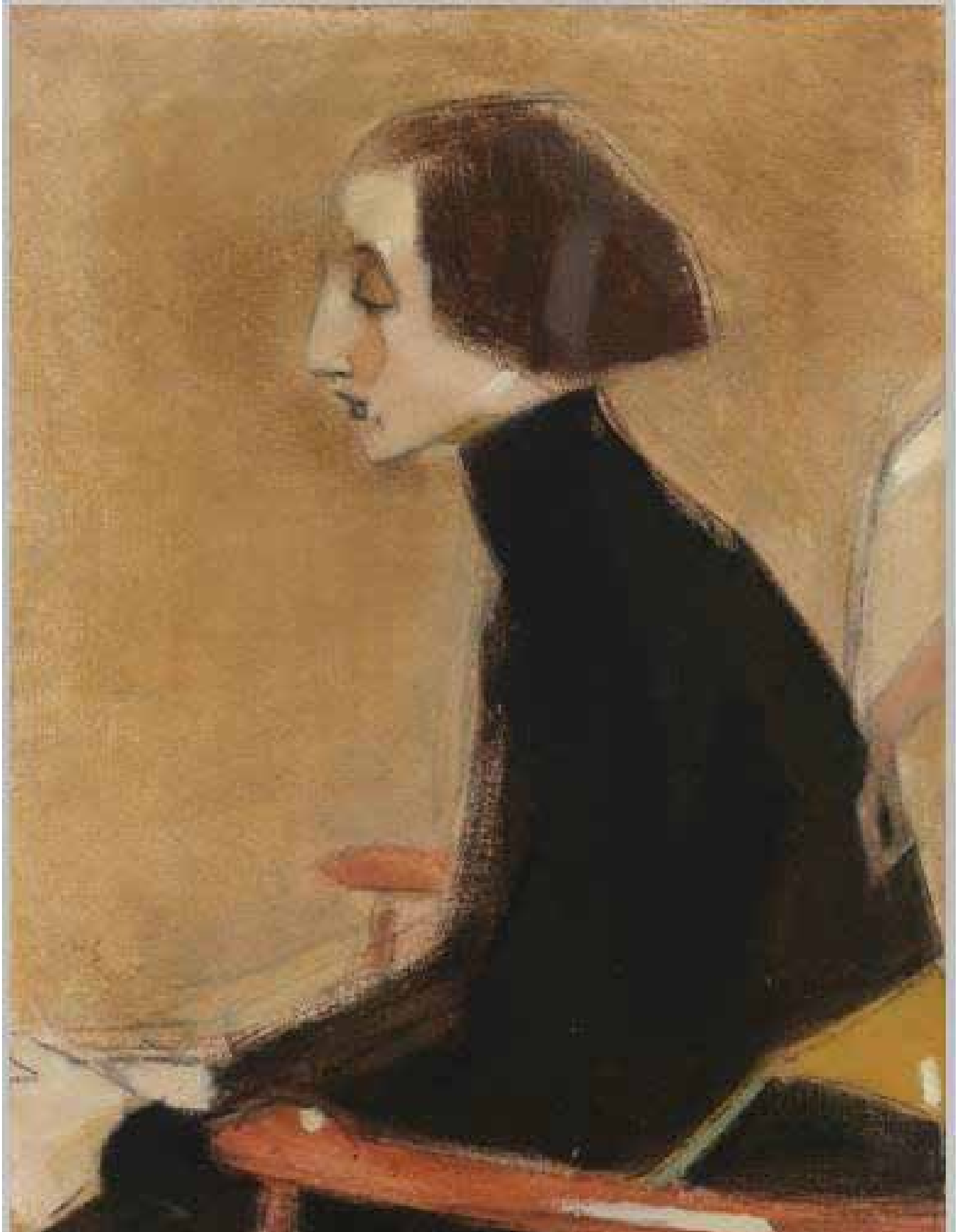
Svenska handelshögskolan, Hanken, har placerat sig utmärkt i årets Financial Times Masters in Management-ranking. Hankens magisterprogram nådde plats

57, vilket gör det till en av de tre högst rankade handelshögskolorna i Norden. Detta resultat stärker Hankens position som en ledande handelshögskola både i Finland och internationellt.

Rektor Ingmar Björkman uttryckte sin tillfredsställelse över resultatet: ”Vi är stolta över att Hankens magisterprogram behåller sin starka position bland de bästa i världen. Vi satsar kontinuerligt på att utveckla vår utbildning, och i år har vi ett rekordstort antal nya studerande, både från Finland och utlandet.”

Hanken, Finlands äldsta handelshögskola, har campus i Helsingfors och Vasa. Universitetet är känt för sin högklassiga forskning, sina nära relationer till näringslivet och sitt omfattande alumninätverk med över 14 000 alumner i mer än 70 länder. Under de senaste åren har Hanken också fått goda placeringar i samma ranking, där skolan hamnade på plats 46 år 2023 och plats 62 år 2022.

Veckans konstupplevelse:

Helene Schjerfbeck
10.7.1862 - 23.1.1946
Arbeterskan, knäbild, 1927

NYHETER

En ny finskspråkig dagstidning börjar utkomma i februari

Vasa får en ny, Vasaägd, dagstidning som fokuserar på framtiden. Tidningen fyller luckan, eftersom det för närvarande inte finns någon tidning som huvudsakligen fokuserar på det lokala livet i Vasa..

Bakom den nya tidningen står Vaasa Insiders chefredaktör, journalisten och ekonomen Peter Stolpe.

Tidningen är planerad att börja ges ut i februari 2025. Till en början kommer tidningen att ges ut en gång i veckan i tryckt form och innehållet kommer att uppdateras dagligen på hemsidan. Tidningen är avgiftsbelagd.

Det speciella med den nya tidningen är dess fokus på framtiden. – Vanligtvis brukar lokaltidningen handla om vad som hände i går, men vi vill rapportera om vad som händer nästa vecka. Det skulle vara vår tillgång och något nytt”, sammanfattar Stolpe i en intervju på Yles webbplats.

Idén om en ny tidning föddes ur läsarnas önskemål. Vasaborna har gett respons om att staden behöver en äkta tidning som fokuserar på lokala frågor. – Läsarna har hoppats på en äkta dagstidning från Vasa, vilket de upplever inte riktigt finns nu, säger Stolpe.

Peter Stolpe

Namnet på tidningen är ännu inte bestämt. Idéer från framtida läsare är välkomna, liksom idéer om vad den nya tidningen skulle börja fokusera på.

Den nya tidningen fyller en

viktig lucka i Vasas medieutbud. Den erbjuder Vasaborna en möjlighet att få aktuell information om stadens evenemang och framtidsplaner. Och den kan beställas redan nu.

NYHETER

Brändö bibliotek får Helena Juntunen fortsätta - kanske gästas Vasa

Brändö bibliotek, som har föreslagits bli nedlagt som en sparåtgärd, får fortsätta sin verksamhet, om Vasa stadsfullmäktige beviljar det ett tilläggsanslag på 137 300 euro vid budgetsammanträdet i november. I nuläget betjänar Brändö bibliotek kunderna enligt normala öppettider. Tidigare har Vasas kultur- och idrottsnämnd beslutat att Brändö bibliotek stängs som en del av ett balanseringsprogram för ekonomin. Vid sitt sammanträde 10.9.2024 beslutade nämnden ändå att undanröja det beslut om att lägga ned Brändö bibliotek som den fattade i juni. Kultur- och idrottsnämndens ordförande Ida Jousmäki föreslog att Brändö bibliotek inte läggs ned, om stadsfullmäktige beviljar det ett tilläggsanslag på 137 300 euro. Vasa stadsfullmäktige behandlar ärendet på nytt vid budgetsammanträdet i november. Ifall fullmäktige beviljar tilläggsanslaget fortsätter verksamheten. Ifall inget tilläggsanslag fås för verksamheten, stänger biblioteket dörrarna för kunderna i november efter fullmäktiges sammanträde, och verksamheten upphör 31.12.2024.

Under hösten ordnades också en enkät om Vasas bibliotekstjänster. Svaren på enkäten behandlas närmare i samband med en servicenätsutredning som görs senare. (Vaasa.fi)

Operastjärnan Helena Juntunen uppträder i Vasa i oktober. Innan sin konsert i Trefaldighetskyrkan besöker Helena Vasa stadsbibliotek den 2 oktober för att berätta om sin nya självbiografi *Joskus liikaa, aina liian vähän*.

Boken ger läsarna en öppen och gripande bild av hur det är att växa upp till en världs-klassöppran och balansera en internationell karriär, familjelivet och sina inre konflikter.

Verket, som är skrivet tillsammans med Petri Tamminen (*Otava 2023*), har hyllats för sin öppenhet och humor. Läsarna har särskilt uppskattat dess ärlighet och värme.

Kvällen ger en unik möjlighet att få en inblick i sopranens liv och höra om hennes livs-resa direkt av henne själv. Berättelserna präglas av djupa känslor, varm humor samt utmaningarna och höjdpunkterna i ett konstnärsliv. Genom sitt författarbesök vill

Helena också uppmantra publiken att lära känna de konstnärer som arbetar inom klassisk musik.

- Det är äkta och otroligt begåvade människor som inte är kända på samma sätt som stjärnorna inom populärkulturen. Det är synd, för på den klassiska musikens scener möter man fantastiska personligheter, säger Helena Juntunen.

Helena Juntunen som författargäst den 2 oktober kl. 18 i Venny-salen på Vasa stadsbibliotek och som solist i Vasa stadsorkesters Don Juan-konsert den 3 oktober kl. 18 i Trefaldighetskyrkan. (Vasa stadsorkester)

De bostadslösa natt 17.10.24

De bostadslösa natt påminner om bostadslöshetens många ansikten

De bostadslösa natt ordnas i Vasa huvudbiblioteks Dramasal på torsdag 17.10 kl. 18–20.30. Ett omfattande nätverk av social- och hälsovårdsaktörer, beslutsfattare och erfarenhetsexperten deltar i evenemanget. Det bjuds också på livemusik samt varm mat och kläder till behövande.

Trettio år för skogarna – Fotokonstnärerna Ritva Kovalainens och Sanni Seppos utställning Nordanvindsskogen på Österbottens museum

De prisbelönta fotokonstnärerna Ritva Kovalainens och Sanni Seppos trettioåriga konstnärliga och forskningsinriktade arbete kring skogsteman kulminerar i utställningen *Nordanvindsskogen* som kan ses på Österbottens museum 5.10.2024–27.4.2025. Utställningen utgör samtidigt den avslutande delen i deras skogstrilogi.

Ritva Kovalainens och Sanni Seppos skogstrilogi är en helhet som sammanbinder konst och forskning. Helheten behand-

lar skogen från många olika synvinklar. Seriens första del, *Trädens folk* (1997), fokuserar på den finska skogsmytologin och traditionella tros-föreställningar samt ritualer som hänförelser till skogen. *Skogsvårdsåtgärder* (2009) för sin del biter sig kritiskt fast i skogsbrukets skuggsidor och det intensiva skogsbrukets verkningar. *Nordanvindsskogen* (2024) kompletterar serien genom att ge en omfattande översikt över naturskogarnas ekosystem i Finland och deras behov av skydd. Utställningen *Nordanvindsskogen* är en del av en större helhet, till vilken också en foto-konstnärlig fackbok med samma namn som publicerades år 2023 hör. Verket var nominerat till Finlandiapriset för facklitteratur 2023. Det här året fick konstnärerna sta-tens pris för informations-spridning för sitt viktiga arbete.

Seniorträffar ordnas för 70- och 80-åringar i hela Österbotten

I oktober–november ordnar Österbottens välfärdsområde seniorträffar för 70- och 80-åringar som inte får annan regelbunden hjälp, såsom hemvård. På seniorträffarna får de äldre tips för att främja hälsan och funktionsförmågan, men även om stöd för att bo hemma.

- Det lönar sig att komma på seniorträff för där får man träffa sitt eget områdes seniorrådgivare och man får även information om seniorrådgivningens verksamhet och målsättningar. Man får också veta i vilka ärenden man kan kontakta seniorrådgivaren. Under seniorträffen har man dessutom möjlighet att fylla i en självvärderingsblankett för att få en uppfattning om hur det ligger till med den egna hälsan, berättar Annika Tetrault, koordinerande avdelningssköterska för hälsovårds-tjänster för äldre.

METVIKENS TRAFIKPARK

Den populära trafikparken vid Metviken är öppen i en vecka till

Barntrafikparken som ligger i Metvikens aktivitetspark och den intilliggande pumptracken har väckt stort intresse och lockat många besökare sedan invigningen i augusti. Invigningen firades den 29 augusti och nu är trafikparken öppen ytterligare en vecka, vilket ger möjlighet att uppleva Vasa i miniatyr och rulla på pumptracken innan vintern sätter in.

I trafikparken kan du röra dig med gokart, cykel eller till fots på den 640 meter långa banan, längs vilken det finns 12 omsorgsfullt gjorda skalenliga modeller av välkända byggnader i Vasa, såsom stadshuset, vattentornet och järnvägsstationen. Salutorget, rondeller, trafikljus och plankorsningar har också byggts in i parken, vilket skapar en autentisk stadsupplevelse i liten skala.

– Onkilahti trafikpark är som Vasa i miniatyr och erbjuder både barn och vuxna en underbar miljö för att lära sig trafik och ha roligt, säger servicechef Jarmo Latvala.

I parken finns 36 gokarts, cyklar och till och med en skalenlig modell av Lifti-bussen. Den intilliggande 1000 m² stora pumptracken inbjuder dig att skejta BMX-cyklar, sparkcyklar och skateboards. Det speciella med banan är dess böljande terräng, där rörelsen utförs genom att "pumpa" med hjälp av kroppen.

– Pumptracken har varit ett efterlängtat tillskott i Storaviksparken och den erbjuder skateboardåkare ett nytt alternativ vid sidan av skateparken, säger sportchef Mika Lehtonen.

Det finns ännu tid att njuta av aktiviteterna i Metvikens trafikpark och pumptrack innan vintersäsongen börjar. Parken har aktiviteter för alla åldrar, från spädbarn till barnbarn, så nu är det en bra tid att komma ut och prova dessa populära aktiviteter.

Kuva: Emmi Syrjäniemi / Tasavallan presidentin kanslia

Republikens president Alexander Stubbs anförande i generaldebatten i Förenta nationernas 79:e generalförsamling i New York den 25 september 2024

Ärade ordförande, ärade generalsekreterare, excellenser, mina damer och herrar

FN grundades för 79 år sedan. Då stod vi vid ett vägska. Världen hade slitits sönder av två världskrig. Något måste göras för att begränsa nationalstaternas stridslustnad.

Vi behövde gemensamma institutioner och regler. FN:s uppdrag var enkelt: att få slut på krig och främja fred. Att främja rättvisa och ett bättre liv för hela världen. Under större delen av sin historia har FN lyckats göra just det.

Jag kommer från Finland. Vi är ett litet land i Europas nordöstra hörn. Vi är ett fredsälskande folk. Vår

återhämtning från andra världskriget – och vår uppgång från ett av de fattigaste länderna i Europa till ett av de rikaste och säkraste (och ja, lyckligaste) länderna i världen – hänger nära samman med Förenta nationernas framgång.

Vår förmåga att visa värdighet, agera med respekt och främja kompromisser har spelat en avgörande roll i vår framgångssaga. Vi är ett fritt och öppet samhälle. Vi förstår värdet av denna institution eftersom vi själva har erfarenhet av vad den i bästa fall kan ge ett land och dess människor.

I dag står vi igen vid ett vägska. Och jag måste er-känna att jag är bekymrad.

Klyftorna mellan länder och grupper av länder blir allt större. Vår gemensamma förståelse av världen har minskat och ersatts av narrativ som skapar kontroverser, konflikter och hat.

Antalet pågående konflikter är det högsta sedan kriget, och antalet stater som är inblandade i dem ökar. Särskilt i tre brännpunkter: Palestina, Ukraina och Sudan. Det mänskliga lidandet har för länge sedan nått en nivå som borde vara oacceptabel i detta rum.

Paradoxalt nog är det många länder som avvisar multilateralt samarbete just när vi behöver det mer än någonsin. I mitt anförande i dag kommer jag att ta upp tre teman och jag kom-

mer att diskutera dem så konkret och konstruktivt som möjligt.

1. Vad är det som förenar oss mer än skiljer oss åt?

2. Hur ska vi få slut på pågående krig, särskilt de i Ukraina, Palestina och Sudan?

3. Hur vi ska reformera FN för att återspegla den värld vi lever i idag?

Genom att anta FN:s framtidspakt tidigare i veckan bevisade vi att FN fungerar.

Mitt tal är riktat till oss alla kollektivt, inte till någon enskild. Jag är inte intresserad av skuldbeläggning och bortförklaringar. Vi är alla ansvariga. Vi är

alla en del av såväl problemet som lösningen.

Det första jag vill ta upp är det som förenar oss, inte det som skiljer oss åt. När kalla kriget tog slut trodde många av oss, också jag själv, på "historiens slut". Att de flesta av världens cirka 200 nationalstater skulle återgå till fred, välstånd och harmonisk samexistens.

Det fanns en stark tro på att frihet, demokrati och globalisering skulle segra. Att teknisk utveckling, frihandel och öppen kommunikation automatiskt skulle leda till global utveckling och stabilitet för alla.

Men så blev det inte. Vi glömde att mänsklighetens mörka sidor – inklusive makt – måste hållas i schack med hjälp av internationella institutioner, som Förenta nationerna. Vi antog för mycket och gjorde för lite.

Det som skulle föra oss samman – som handel, ömsesidigt beroende och information – sliter oss nu i sär. Vi måste lägga om kursen och styra in den på att hitta gemensamma lösningar på gemensamma globala problem.

De största utmaningarna i världen – klimatförändringar, teknik, hållbar utveckling och konflikter – är just de som vi måste arbeta med tillsammans. Vi behöver FN mer än någonsin. Vi måste hitta tillbaka till den väg där våra gemensamma

utmaningar driver fram samarbete i stället för konflikter. Vi måste leta efter win-win-lösningar för alla, snarare än nollsummespel som gynnar bara få.

Vi måste samarbeta för att begränsa klimatförändringarna, för att anpassa oss till dem och för att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Vår framtid beror i mycket konkreta termer på hur vi hanterar dessa utmaningar. Vi kan inte bemöta de mycket påtagliga farhågorna till exempel hos små östater under utveckling endast genom planering. Vi behöver resultat. Om vi inte löser klimatutmaningen blir de kriser som följer omöjliga att lösa.

Detsamma gäller teknik. För cirka 30 år sedan trodde vi att digitalisering, artificiell intelligens, robotisering och bioteknik automatiskt skulle ge oss en bättre värld. Att tekniken skulle vara en kraft bara för det goda. Vi glömde att all disruptiv teknik fungerar i båda riktningarna – på gott och ont.

Vi håller på att glida ifrån målen för hållbar utveckling. Den globala fattigdomen ökar. När grundläggande behov som mat och trygghet inte tillgodoses är det omöjligt att fokusera på att planera för framtiden. Vi har gjort framsteg på många områden, men vi måste se till att de grundläggande rättigheterna – som vi alla har enats om – gäller för alla och på alla nivåer var sig det gäller regioner, nationer, folk

eller individer. Vi måste se till att kvinnors och flickors rättigheter respekteras. Rättigheterna för könsminoriteter och sexuella minoriteter måste skyddas.

Oavsett var i världen vi kommer ifrån är vår retorik och våra handlingar ofta inkonsekventa – vi säger en sak och gör en annan. Nu är stunden inne då vi måste göra vad vi säger och göra det tillsammans. Vi ska fokusera på det som förenar oss, inte det som skiljer oss åt.

Min andra punkt handlar om konflikter. När FN grundades var den underliggande tanken "aldrig mer". Aldrig mer ska någon uppleva de fasor som våra förfäder gick igenom under första halvan av 1900-talet. FN:s grundare lovade att rädda kommande generationer från krigets gissel. De lyckades – åtminstone delvis.

Men lyckas vi, den nya generationen? Det enkla svaret är nej. Bara i år och förra året har hundratusentals människor dödats, mer än 10 000 barn i Gaza. Bortförande av barn används som krigsvapen i Ukraina. Miljontals människor världen över har tvingats lämna sina hem. Hunger och sjukdomar ökar.

De pågående krigen visar på en uppenbar motsägelse. Kritiska beslut om krig och fred fattas av en liten grupp människor, ofta drivna av ett hänsynslöst behov

att hålla fast vid makten. Majoriteten av världens befolkning vill ha fred, men de har inte tillräckligt med makt i det internationella systemet. Detta gäller såväl i Ukraina och Palestina som i Sudan.

I fråga om Ukraina ligger en rättvis fred, baserad på president Zelenskyjs fredsformel med tio punkter, helt klart i den globala majoritetens intresse. Kriget fortsätter eftersom de ryska ledarna inte är villiga att avsluta det. Medan Ryssland gör sitt bästa för att skylla sin egen aggression på andra, måste vi systematiskt återgå till principerna i internationell rätt och FN-stadgan.

Varken Ryssland eller något annat land har någon historisk rätt till någon annans regioner eller folk. Kärnan i FN-stadgan är respekt för suveränitet och territoriell integritet. Finland fördömer starkt Rysslands invasion av Ukraina. Finland fördömer också försöken att med hjälp av informationspåverkan förstöra de principer som i årtionden har upprätthållit världsfreden. Jag väddar till president Putin att avsluta detta kriget, och att avsluta det nu.

Vad gäller Palestina måste vi fråga oss vilka intressen som driver kriget. Fred tillgodoser den globala majoritetens intressen. En vapenvila, en tvåstatslösning och regionala säkerhetsarrangemang skulle garantera stabilitet samt ekonomisk och samhällelig utveckling i hela regionen.

Internationell rätt är nyckeln till en lösning som skulle skydda både palestinier och israeler. Efter de senaste tragedierna finns det ingen annan riktning än framåt. Vi måste hitta en lösning. Det finns inga fler ursäkter.

I Sudan, oavsett vilken av de väpnade grupperna som slutligen vinner kriget, är det civilbefolkningen och övergången till civilt styre som drabbas. Det civila styret som hela det internationella samfundet har lovat att stå bakom och de civila för vilka vi har lovat att söka en bättre framtid.

I Sudan har vi inte lyckats ta fram afrikanska lösningar på afrikanska problem. I stället håller Sudan på att bli en arena för regional och internationell rivalitet. Vårt gemensamma mål att bygga upp ett Sudan som är en jämbördig partner för oss alla när det gäller säkerhet, handel och multilateral forum glider allt längre bort. I det långa loppet är det ingen som vinner på denna utveckling.

Jag väddar till FN att åter ta en central roll i konfliktlösning och konfliktförebyggande. Fredsmedling kan inte vara en handelsvara – den måste koncentreras till Förenta nationerna. Det är absolut nödvändigt att FN-stadgan genomförs och att staternas territoriella integritet och suveränitet respekteras.

är att vi behöver FN mer än någonsin. Utan omfattande reformer är jag rädd att FN kommer att hamna i periferin. Allt bygger på inflytande, en känsla av att vi alla får vara med och bestämma.

Oavsett om det är fråga om klimatförändringar, teknik, hållbar utveckling eller konflikter är utmaningen densamma: de nuvarande internationella institutionerna återspeglar inte den globala verkligheten. Majoriteten av världen är inte tillräckligt representerad i de globala institutionerna och majoritetens intressen tillgodoses inte. Detta måste förändras.

Att få slut på krig skulle gynna de flesta – om inte rentav alla – av oss, men för närvarande har vi inte de mekanismer som krävs för att driva den globala majoritetens intressen. Många länder känner att de inte har något att säga till om i de globala institutionerna. Detta leder till att institutionerna förlorar sin legitimitet.

Bristerna i de multilaterala institutionerna gör att många söker lösningar utanför traditionella internationella institutioner. Allianser, oavsett om de styrs av intressen eller värderingar (eller båda), skapar en transaktionsinriktad värld av oordning, en värld där storlek och makt gynnar en minoritet snarare än majoriteten.

Den kalla sanningen är att vi inte längre kan skjuta upp

reformen. Historien vilar på våra axlar, precis som den gjorde på dem som grundade Förenta nationerna 1945. Om vårt mål är att fokusera på det som förenar oss snarare än det som skiljer oss åt, måste vi reformera FN:s säkerhetsråd.

Finlands trepunktsförslag är mycket konkret, vissa kan säga överdrivet optimistiskt, men jag känner att vi måste börja någonstans. Låt mig presentera vårt förslag.

För det första måste alla de stora världsdelarna alltid vara representerade i FN:s säkerhetsråd. Det är svårt att acceptera att Latinamerika och Afrika inte har någon permanent representation i säkerhetsrådet, och att Kina ensam företräder Asien. Vi föreslår därför att antalet permanenta medlemmar ökas med fem – i praktiken med två från Asien, två från Afrika och en från Latinamerika.

Det totala antalet permanenta medlemmar skulle därmed vara tio. Detta i kombination med tio valda medlemmar skulle garantera att säkerhetsrådet omfattar ungefär tio procent av FN:s medlemmar vid varje given tidpunkt. I Europa, där jag själv kommer ifrån, måste vi fundera på hur vi bäst kan dela upp de två platser som redan finns.

För det andra bör ingen enskild stat ha vetorätt. Jag har full förståelse för att vetot var nödvändigt i efterdyningarna av andra

världskriget, men i dagens värld har det alltför ofta satt säkerhetsrådet ur spel och stoppat beslutsfattandet här i New York. FN-organen är inte föremål för nationella veton. De arbetar effektivt just därför att ingen enskild medlem kan hindra dem från det.

För det tredje, om en permanent eller vald medlem av säkerhetsrådet bryter mot FN-stadgan, bör dess rösträtt tills vidare dras in. Beslutet bör i sista hand fattas i generalförsamlingen. Det får inte finnas utrymme för dubbelmoral i FN.

Mina damer och herrar

Trots alla våra utmaningar vill jag avsluta på en hoppfull ton. Min optimism bottenar i en medfödd tro att när vi ställs inför ett val mellan två alternativ, så väljer vi till slut det som är rätt. Vårt val i dag är enkelt. Vi kan fortsätta mot en multipolär värld av oordning, eller så kan vi på allvar börja lösa våra gemensamma problem genom multilaterala institutioner och ett reformerat FN.

Som min mentor och store FN-vän, framlidne president Martti Ahtisaari sade i sitt tacktal för Nobels fredspris 2008: "Fred är en fråga om vilja. Alla konflikter kan lösas, och det finns inga ursäkter för att låta dem bli eviga."

Låt oss hålla Marttis ord i minnet och börja arbeta för andra fred.

Min tredje och sista poäng

EVENEMANG

MAKERS GALLERY

Ravens Flight
24.9 - 13.10.2024

Puoli vuosisataa savessa
Kirkkopuistikko 18 Kyr-
koesplanaden

WASA TEATER

Bellman – Är jag född så vill jag lefva!

Premiär i Vasa: 3.10.2024
Tillsammans med Klockri-
keteatern erbjuder Wasa
Teater en föreställning
baserad på den svenska
sångaren och poeten Carl
Michael Bellmans liv och
verk.

www.wasateater.fi

ATENEUM

Gothic Modern – Från mörker till ljus

4 oktober 2024 till 26 januari 2025.
Medeltidens och renässansens
konst försåg 1900-talets konstnä-
rer med emotionellt material och
sätt att hantera grundläggande
mänskliga känslor, liksom födelse,
död, lidande och sexualitet

På utställningen visas bl.a. Arnold
Böcklin, Lucas Cranach d.ä., Akseli
Gallen-Kallela, Vincent van Gogh,
Theodor Kittelsen, Käthe Kollwitz,
Edvard Munch, Hugo Simberg, He-
lene Schjerfbeck, Marianne Stokes
och Gustave Van de Woestyne.

Efter premiären på Ateneum
fortsätter utställningen till Natio-
nalmuseet i Norge och ALBERTI-
NA-museet i Wien, där kuratorerna
är Vibeke Waallann Hansen och
Cynthia Osiecki (intendent, Natio-
nalmuseum, Norge) respektive
Ralph Gleis (direktör, Alte National-
galerie).

Utställningen kompletteras med en
omfattande utställningskatalog

NATIONELLA FÖRETAGAR- DAGAR

Seinäjäki
11-12-10.2024

Entreprenörskap är en
kraft som förenar oss alla!
[https://me.yrittajat.fi/val-
takunnalliset-yrittajapai-
vat/](https://me.yrittajat.fi/valtakunnalliset-yrittajapivat/)

VAASA-VASA BAROQUE

10.10.24

Trefaldighetskyrkan

Bach: H-mollimessu

www.vaasabaroque.com

KUPARISAAREN KANSAN- JUHLA

18.10.24

VAASAN SÄHKÖ

AREENA

- KLAMYDIA

- PETRI NYGÅRD

- KUNINGAS PÄHKINÄ

- SETÄ TAMU

RITZ

21.10.24

StormskärsLasse

- Lasse Mårtensons oförg-
lömliga melodier

Ami Aspelund

Jannike

Nicke Lignell

www.ritz.fi

INTERNATIONELLA OPE- RADAGEN

25.10. 2024

Världsoperadagen firas
den 25 oktober, på Geor-
ges Bizets och Johann
Strauss II:s födelsedag

[https://www.worldopera-
day.com/](https://www.worldoperaday.com/)

BOKMÄSSAN I HELSING- FORS

24-27.10.24

Helsingfors mässhall

<https://kirjamessut.mes->

sukeskus.com/

LAUTASELLA-utställnin- gen

Specialdietmässan

Helsingfors Mässhall

26-27.10.24

www.keliakialiitto.fi/
messut

RITZ

Michael Monroe - Acous-
tic solo tour

1.11.2024

www.ritz.fi

VAASA LITTFEST

tila - tillstånd

13.-17.11.2024

vaasa.fi/littfest

RITZ

16.11.24

KLO 14 JA 19

AUTIOTALO

Musikaali Dingo-huu-
masta

www.ritz.fi

RUSK

19-23.11.24

Kamarimusiikkia Pietar-
saarella

Kaipuun kauneus

Kansainvälistä luovuutta
vuoden pimeimpään ai-
kaan

ruskfestival.fi

TIKANOJA:

ÅRETS KONSTHÄNDELSE I VASA

Eero Järnefelts kons-
tutställning öppnar

23.11.2024

RITZ

16.11.24

KLO 14 JA 19

AUTIOTALO

Musikaali Dingo-huu-
masta

www.ritz.fi

RITZ

30.11.24

KLO 14 JA 19

Paratiisi -

BADDING-musikalen

www.ritz.fi

MEDIESPRÅK 2025: se- minarium XX

Vasa 22-23 januari 2025.

Mediespråk 2025 arrange-
ras av Svensk presstjänst
och Centret för livslångt
lärande vid Åbo Akademi
i samarbete med Svenska
Yle, Hufvudstadsbladet
Ab, HSS Media, ÅU Me-
dia, Svenska folkskolans
vänner, Stiftelsen för Åbo
Akademi, Svenska kultur-
fonden, Harry Schaumans
stiftelse och
Konstsamfundet.

[https://www.mediesprak.
fi/seminariet/](https://www.mediesprak.fi/seminariet/)

KOKKOLAN SYYSKAMARI

21.-24.8.2024

[https://www.kokkolan-
syyskamari.com/](https://www.kokkolan-
syyskamari.com/)

KARLEBY VINTERACCOR- DEON

Karleby vinteraccordeo
8.-15.2.2025

[https://talviharmonikka.
com/](https://talviharmonikka.
com/)

VASA STADSTEATER

TOSCA-operan

Premiär 12.1.2025

KONSTUTSTÄLLNING

Tikanoja: Eero Järnefelts konstutställning öppnar 23.11.2024

På Tikanojas konsthem i Vasa öppnas den 23 november en utställning som täcker hela karriären för den mästerliga natur- och porträttkonstnären Eero Järnefelt (1863–1937), som sökte känslor och sanning. Utställningen presenterar en kosmopolitisk kulturfamiljs omfattande arbete och konstnärens betydelse för den finländska konsten och finländskheten. Olika naturskildringar får en att undra om den natur som konstnären avbildade på 1800- och 1900-talen fortfarande existerar.

Järnefelt strävade efter att fånga de väsentliga elementen i sina verk. Eero Järnefelts konst har sitt ursprung i familjens intressanta kulturella bakgrund och kännetecknas av ett sökande efter väsentliga drag från både naturen och människan. Konstnären kunde avbilda sina motiv med detaljerad precision, finstämd atmosfär och festlig monumentalitet.

Utställningen belyser olika aspekter av Järnefelts uppfattning om landskap och människor. Den innehåller ock-

så information om familjen Järnefelt, hans familj, studieresor, hemförhållandena i Suviranna vid Tusby träsk och hans konsts koppling till den finländska tidens finländska tänkande.

Järnefelts målningar av natur och landskap från Koli får en att undra om den natur som konstnären avbildade på 1800- och 1900-talen fortfarande finns kvar – och vad vårt förhållande är till naturen och landskapet idag. I konstnärens verk behandlas de storslagna farolandskapen samt de känsliga detaljerna i smörblomman och grytan på ett likvärdigt sätt.

Järnefelt är också känd för sina porträtt av sin tids förgrundsgestalter. Här finns intressanta porträtt av journalisten, läkaren och riksdagsledamoten Tekla Hultin och Mathilda Wrede, som ägnade sitt liv åt att hjälpa fångar och underprivilegerade.

På utställningen finns också en rutt som planerats för besökare med barn, där man får bekanta sig med verken och diskutera dem ur barnens synvinkel.

Utställningens kurator är Ateneums intendent Timo Huusko. Största delen av verken kommer från Nationalgalleriets samlingar, men det finns också rikligt med lån från andra museer och privata samlingar. Över 200 verk visas.

Familjens inflytande på det finländska kulturlivet var enormt

I utställningen kan du också bekanta dig med familjen Järnefelt och hans närmaste familj, vars inflytande på konsten och kulturen vid sekelskiftet 1800- och 1900-talen var enormt. Syskonen Järnefelt, kritikern Kasper, författaren Arvid, musikern Armas och senare Jean Sibelius maka Aino, är ihågkomna inte bara som bildkonst-, litteratur- och musikkörfattare, utan också som en del av ett större nätverk av kulturaktörer.

Eero Järnefelts far, Alexander Järnefelt, gjorde utvecklingen av den finska nationalrörelsen till sin livsuppgift. Moder Elisabeth Järnefelt är särskilt ihågkommen för sin litterära salong, där Juhani Aho var den mest kända deltagaren.

PILGRIMSLED

ST Olavs pilgrimsled mellan Karleby och Kristinestad invigdes i går

Lördagen den 21 september 2024 sammanflätades historia och andlighet med invigningen av pilgrimsleden S:t Olav i Österbottnen, som sträcker sig från Karleby till Kristinestad. Denna nya pilgrimsled förbinder Finland med den rika historiska traditionen av pilgrimsresor som går tillbaka till medeltiden och erbjuder dagens vandrare en chans att kliva in i fotspåren av tidigare pilgrimer, samtidigt som de söker lugn, kontemplation och kontakt med naturen och sig själva.

Den medeltida pilgrimstraditionen

Pilgrimsvandring är långt

ifrån ett nytt koncept. I det medeltida Europa och de nordiska länderna var den en viktig del av det religiösa och kulturella livet. De mest kända pilgrimsmålen under den tiden var Heliga gravens kyrka i Jerusalem, Petrus grav i Rom, S:t Jakobs viloplats i Santiago de Compostela och naturligtvis S:t Olavs grav i Nidaros (nu Trondheim, Norge). I takt med att pilgrimsrörelsen växte sig starkare i Europa spelade den en avgörande roll för den ekonomiska utvecklingen under 700-talet, särskilt genom behovet av infrastruktur, vilket resulterade i byggandet av vägar, broar, vand-

rarhem, kyrkor och kloster. I Norden främjade anslutningen till denna rörelse en känsla av tillhörighet till den bredare europeiska gemenskapen, och mellan 1150 och 1450 gav sig så många som 20–50 procent av Europas vuxna befolkning ut på pilgrimsfärder. Denna tradition stoppades dock i Sverige 1545 när kung Gustav Vasa förbjöd pilgrimsfärder. Trots detta försvann aldrig idén om pilgrimsfärder helt och hållet. Den låg i dvala i århundraden, bara för att återupplivas i modern tid. Modern pilgrimsvandring: en resa för själ och kropp I dag har pilgrimstra-

ditionen återupplivats. Pilgrimer vandrar återigen på uråldriga vägar, vissa återupptäckta och andra nyskapade, lockade inte bara av religiösa eller andliga motiv utan också av en önskan att fly vardagens liv och rörelse. Att gå dessa heliga stigar gör det möjligt för individer att ta ett steg bort från modernitetens stress, hitta frid och återknyta kontakten med sina kroppar och natur. För vissa är pilgrimsvandringar en möjlighet att reflektera över livets utmaningar eller helt enkelt att söka äventyr. För andra tillfredsställer resan en djup längtan efter inre lugn,

vilket gör att de kan bearbeta känslomässiga kamper eller hitta klarhet. Oavsett om man söker den andliga eller bara en fysisk utmaning, ligger pilgrimsresans väsen i en kombination av den yttre och inre resan.

Invigning av den österbottniska pilgrimsleden S:t Olav

Lördagen den 21 september 2024 samlades pilgrimer och entusiaster för ett historiskt tillfälle – den officiella invigningen av den österbottniska delen av S:t Olavs pilgrimsleden. Denna rutt, som är en finsk förlängning av de berömda norska St Olav-rutterna, går från Karleby till Kristinestad och passerar genom Vasa och flera andra historiska städer.

Dagens aktiviteter inleddes med en pilgrimsvandring från Gamla Vasa till Trefaldighetskyrkan i centrum,

en promenad på cirka 10 kilometer. Under ledning av erfarna guider, inklusive Martin Näse, Gudrun Särs och Li Ollil-Nylund, stannade gruppen till vid viktiga historiska landmärken, vilket gav deltagarna chansen att absorbera regionens rika arv samtidigt som de reflekterade över sin personliga resa.

Ruttens andliga och kulturella betydelse S:t Olavs pilgrimsleder har en enorm kulturell och andlig betydelse, inte minst i Norge, där kung Olav II Haraldsson helgonförklarades 1031 och nu vilar i Nidarosdomen. Dessa rutter, som sträcker sig genom pittoreska landskap och kulturellt rika byar, förkroppsligar både historisk betydelse och naturlig skönhet.

I och med invigningen av den nya österbottniska

sträckan blir Finland en integrerad del av denna transnationella pilgrimstradition. Denna sträcka ansluter till det bredare nätverket av St Olav-rutter som sammanstrålar vid Nidaros, och erbjuder moderna pilgrimer en autentisk resa genom historiska, religiösa och kulturella landskap.

En dag för reflektion och firande

Dagen kulminerade i en tvåspråkig invigningsceremoni utanför Trefaldighetskyrkan, där biskop Bo-Göran Åstrand och representanter för S:t Olavs Österbottens Pilgrimsleden deltog. Ceremonin följdes av en pilgrimsmässa i kyrkan, där budskapet var tydligt – pilgrimer av alla slag, från de som söker andligt uppvaknande till de som längtar efter lugn och ro, är välkomna på denna

väg.

När solen gick ner på denna dag av reflektion, historia och firande samlades deltagarna för att fika i kyrkans park, dela berättelser om dagens resa och se fram emot framtida pilgrimsfärder på denna nya rutt.

För dem som inte har möjlighet att närvara vid dagens evenemang kommer Heliga Trefaldighets kyrka att visa en utställning om legenden om S:t Olav och historien om S:t Olavs pilgrimsleder den 21–29 september. Utställningen ger en inblick i det djupa kulturella och andliga arvet efter denna historiska person och pilgrimsfärdens bestående betydelse i modern tid.

KONSTUTSTÄLLNING

ATENEUM

Ny utställning:

Gothic Modern – Från mörker till ljus

4 oktober 2024 till 26 januari 2025

Medeltida och re-
nässanskonst inspi-
rerar modernister i
Ateneums utställning
”Gothic Modern”

Ateneums konstmuseum öppnar dörrarna till en unik utställning, Gothic Modern – Från mörker till ljus, som belyser ett tidigare utforskat fenomen inom konsthistorien. Utställningen, som pågår från den 4 oktober 2024 till den 26 januari 2025, undersöker hur medeltida och renässanskonst gav konstnärer under 1800- och 1900-talet djupgående emotionellt material för att utforska grundläggande mänskliga frågor som födelse, död, lidande och sexualitet.

I Gothic Modern presenteras verk av kända konstnärer som Arnold Böcklin, Vincent van Gogh, Akseli Gallen-Kallela, Edvard Munch och Helene Schjerfbeck, samt mindre kända namn som Fritz Boehle och Marianne Stokes. Utställningen visar också sällan skådade föremål, som till exempel ett notskåp från slutet av 1890-talet, tillverkat av Akseli och Mary Gallen-Kallela, vil-

Lucas Cranach den äldre: Lucretia (1530). Finlands Nationalgalleri / Konstmuseet Sinebrychoff. Foto: Finlands Nationalgalleri / Hannu Aaltonen.

Helene Schjerfbeck: John Chambers, kopia efter Hans Holbein den yngre (1894). Finlands Nationalgalleri / Konstmuseet Ateneum, statens kopiesamling. Foto: Finlands Nationalgalleri / Aleks Talve.

Hugo Simberg: *Dödens trädgård* (1896). Finlands Nationalgalleri / Konstmuseet Ateneum. Foto: Finlands Nationalgalleri / Jenni Nurminen.

ket visar hur medeltida influenser genomsyrade inte bara målningar utan även möbler och skulpturer.

Det internationella samarbetsprojektet, som inleddes 2018, har skapats i samarbete med Nasjonalmuseet i Norge och Albertina-museet i Wien. Ateneum är den första platsen som visar utställningen, varefter den fortsätter till prestigefyllda museer i Norge och Österrike, med curatorer som Vibeke Waallann Han-

sen och Cynthia Osiecki. Utställningens kärna kretsar kring idén att modern konst inte alltid blickade mot framtiden utan ofta hämtade influenser från det förflutna. Efter första världskriget fann konstnärer inspiration i medeltida och nordlig renässanskonsts mörka och introspektiva teman. Dessa epoker erbjöd verktyg för att skildra gemenskap, trauma och människans relation till naturen, och speglade bredare sam-

hälleliga reflektioner. En omfattande utställningskatalog kommer att publiceras på engelska, norska och svenska i samband med utställningen. Katalogen innehåller essäer som ger en djupare förståelse för hur medeltida influenser formade modern konst och tillför nya perspektiv till konsthistorien. Gothic Modern erbjuder en fascinerande och aktuell upplevelse för alla som är intresserade av europeisk konsthistoria.

Ateneums samarbete med internationella institutioner förnyar synen på modern konst och betonar dess relevans i dagens samhälle. Utställningen tar upp stora livsfrågor som förlust, trauma och identitet, och knyter an till teman som fortfarande är högst aktuella för dagens människor.

SKÄRMTID

Folkhälsomyndigheten i Sverige: Rekommendationer för balanserad skärmanvändning bland barn

I takt med att digitala medier blir en allt mer integrerad del av barn och ungas liv, har Folkhälsomyndigheten utfärdat nya rekommendationer för att främja en balanserad användning av skärmar.

Enligt de senaste riktlinjerna, som tagits fram på uppdrag av regeringen, bör barn under 2 år undvika digitala medier helt, medan äldre barn rekommenderas att begränsa sin skärmtid för att prioritera viktiga aspekter av livet såsom fysisk aktivitet, sömn och sociala relationer.

Rekommendationerna

Folkhälsomyndighetens rekommendationer föreskriver en maxskärmtid på 1 till 3 timmar per dag, beroende på barnets ålder. Specifika

riktlinjer omfattar:

Barn 2–5 år: Max 1 timme skärmtid per dag.

Barn 6–12 år: Max 1–2 timmar skärmtid per dag.

Ungdomar 13–18 år: Max 2–3 timmar skärmtid per dag.

Dessutom rekommenderas att skärmar inte används innan läggdags och att mobiler och surfplattor lämnas utanför sovrummet under natten. Detta är avsett att skydda barnens sömn och skapa en sundare miljö för återhämtning.

Föräldransvar och samarbete

Olivia Wigzell, vikarierande generaldirektör på Folkhälsomyndigheten, betonar vikten av att dessa riktlinjer är ett stöd för både föräldrar och barn. Hon säger: «Vi hoppas att det ska bidra till en bättre balans, motverka problematisk användning och vara en hjälp i familjers vardag.» Det är viktigt att

föräldrar aktivt styr vilket innehåll barn tar del av och diskuterar deras aktiviteter på digitala medier. Riktlinjerna uppmanar även till att föräldrar reflekterar över sina egna skärmvanor, då dessa också påverkar barnens beteenden och vanor.

Kunskapsläget och forskning

En rapport som presenterades i juni av Folkhälsomyndigheten och Mediemyndigheten belyser de negativa konsekvenserna av överdriven skärmanvändning. Forskningen visar att hög användning av digitala medier kan leda till problem som sämre sömn, depressiva symtom och missnöje med den egna kroppen. Många barn och unga själva bekräftar att de ofta fastnar i sina skärmar på bekostnad av viktiga aktiviteter som sömn, relationer och fysisk träning.

Helena Frielingsdorf, lä-

kare och utredare på Folkhälsomyndigheten, tillägger: «Många unga har både positiva och negativa upplevelser av digitala medier och känner oro över hur de påverkas av sin användning. Genom våra rekommendationer hoppas vi kunna hjälpa dem att förändra sina vanor.»

Med dessa nya rekommendationer sätter Folkhälsomyndigheten tydliga ramar för hur barn och unga bör hantera sin skärmtid. Genom att uppmuntra till balans och medvetenhet kring digitala medier kan vi bidra till att skapa en hälsosammare uppväxt för framtidens generationer. Det är en gemensam insats där både föräldrar, barn och samhället behöver arbeta tillsammans för att säkerställa att skärmanvändning inte går ut över livets andra viktiga aspekter.

HISTORIA

Tidningspressen i medlet av 1800-talet i Finland

För att en tidning skall kunna publiceras måste en hel del förutsättningar vara uppfyllda. Åtminstone en del av befolkningen måste vara läskunnig. Tillgång till papper måste finnas och det måste finnas tryckerier. Ett visst mått av yttrandefrihet är också en förutsättning.

Läskunnighet var rätt allmän i Finland, redan så tidigt som från 1600-talet, men läskunnigheten var nog ett ganska teoretiskt begrepp. Kyrkan krävde att män och kvinnor kunde läsa för att de skulle få gifta sig, varför motivationen att lära sig läsa varit stor. Men det fanns inte många skolor, och för den stora allmänheten inskränkte sig läskunnigheten till att långsamt och mödosamt kunna stava sig fram till någon vers i psalmboken. Det fanns för övrigt inte så mycket att läsa fram till 1800-talets början. Psalmboken, Bibeln och Katekesen fanns i många välbärgade hem men inte just annat.

Men också i Finland fanns en elit som kunde läsa. Eliten bestod av utbildade personer, präster, läkare, tjänstemän, officerare och oftast nog också deras äkta makor. Man kan uppskatta att denna kulturella och läskunniga elit i Finland omfattade omkring 30.000 personer. Tyvärr förlorade en del av eliten sin läskunnighet på äldre dar, eftersom det inte fanns någon bot mot ögonsjukdomar, och inte glasögon heller för den delen.

Johannes Gutenberg uppfann tryckerikonsten på 1440-talet. Under de följande decennierna grundades tryckerier i många europeiska länder. Tryckalster som påminde om dagstidningar började utkomma i många städer i Europa under början av 1600-talet.

De första tryckerierna grundades i Sverige (dit Finland alltså hörde) redan på 1480-talet. Men det gick långsamt i Sverige, ända fram till 1600-talet fanns det bara ett tryckeri. Sveriges första tidning, Ordinarie Post-Tijdender, började utkomma år 1645. I närmare 100 år var detta den enda tidningen i Sverige.

I Finland grundades de första tryckerierna i Åbo 1642, i Wiborg 1689 och i Vasa 1776. Under första hälften av

1800-talet fick alla viktiga städer i Finland ett tryckeri. Utvecklade ”snabbtryckmaskiner” kom till landet på 1840-talet, den första till Vasa år 1847.

För att ett tryckeri skall kunna fungera behövs papper. Ända fram till medlet av 1800-talet gjordes papper för hand med lump som råmaterial. Kringvandrande lumphandlare samlade in använda textilier. Men allt detta förändrades då Tammerfors pappersfabrik inledde industriell tillverkning av papper med cellulosa som råvara.

Den första tidningen i Finland, Tidningar Utgifne Af ett Sällskap i Åbo, började utkomma 15.1. 1771. Namnet var långt och opraktiskt, och ändrades snart till Åbo tidningar. Ända fram till 1809 var detta Finlands enda tidning.

Under första halvan av 1800-talet skedde en snabb utveckling av tidningspressen. År 1866 utkom 20 dagstidningar, varav 4 utkom 6 dagar i veckan. År 1868 fanns 9 svenskspråkiga dagstidningar och 8 finskspråkiga. Av de senare utkom 7 tidningar endast en gång i veckan.

En ”stor” tidning kunde ha en upplaga på 2000. Men de flesta tidningarna var små, upplagorna kunde röra sig kring 200 - 500. Annonsintäkterna var obetydliga och prenumerationsavgiften räckte inte långt. De flesta tidningarna hade bara en redaktör, och denna ibland på deltid. Det var säkert inte lätt att hitta material för att fylla alla 4 sidor - och därför kopierade tidningarna friskt varandra, ibland så att nästan hela tidningens nyheter var kopierade från andra tidningar.

De viktigaste svenskspråkiga dagstidningarna 1868

Finlands Allmänna Tidning, myndigheternas officiella organ, började utkomma år 1820. År 1831 började tidningen utkomma 6 dagar i veckan, och var då Finlands första verkliga dagstidning. Som i flera andra tidningar innehöll FAT ”följetonger”,

Denna handtryckspress från början av 1800-talet har funnits i ett tryckeri i Gamla Vasa. Sannolikt har Vasabladets föregångare tidningen Ilmarinen tryckts med denna press. Då Vasa liksom tryckeriet brann år 1852 föll pressen genom golvet till källaren och bröt alla 4 benen, men tryckpressen kunde repareras och användes också efter detta. Tryckpressen finns nu på Tryckerimuseet i Stundars, nära Vasa.

oftast utländska översatta historiska romaner och kan väl sägas vara den tidens ”såpoporer” som säkert ökade tidningarnas popularitet eftersom tidsfördriv var en bristvara. Finlands Allmänna Tidning hade en upplaga på omkring 1500.

Helsingfors Dagblad var den största dagstidningen i Finland under ett par årtionden. Tidningen grundades år 1861. År 1863 var tidningens upplaga redan 1500 och störst var upplagan år 1884, 4250. Tidningens sista nummer utkom 31.12.1888, efter detta upphörde Helsingfors Dagblad att utkomma och orsaken var nog mest av ekonomisk natur.

Hufvudstadsbladets första nummer utkom den 5 december år 1864 och tidningen utkommer som känt fortsät-

Tidningen "Maamiehen Ystävä" publicerade den 17.8.1844 en karta över Finland. För många dåtida läsare var detta säkert den första karta de någonsin sett.

tingsvis. År 1868 hade tidningen 1750 prenumeranter.

Åbo Underrättelser grundades år 1824 och är den äldsta ännu utkommande dagstidningen i Finland.

Wasabladet utkommer likaså fortsättningsvis. Tidningen inledde sin verksamhet år 1856.

Alla dessa tidningar finns digitaliserade på nationalbibliotekets portal.

Tidningarna var små

På 1840-talet var tidningarna små till formatet, de minsta. t.ex. Oulun Wiikkosanomat trycktes i ett format mindre än A5. Småningom blev tidningarna större - säkerligen då tryckpressarna möjliggjorde detta. Helsingfors Tidningar och Suometar hade ett format motsvarande dagens kvällstidningar.

Sidoantalet var typiskt och nästan alltid 4. Ett litet format och några få sidor

- man kanske kan tro att det inte fanns mycket att läsa i dessa tidningar. Men det stämmer inte. Tidningarna hade inga utrymmekrävande rubriker och inga bilder, så det rymdes nog mycket text på dessa fyra sidor. Antalet spalter var beroende av sidstorleken, men fyra spalter var nog typiska på 1860-talet.

Förhandscensur

Dagstidningarna måste visas åt en censor 2 timmar före utgivandet. Detta så att inget olämpligt material, t.ex. kritik mot de styrande eller kejsarfamiljen, ingick i tidningen.

De tre viktiga paragraferna i pressförordningen given den 31 maj 1867 lyder som följer:

§ 31. Innehåller tryckalster: Uppmaning till förräderi, myteri eller uppror; lasteligt eller vanvördigt yttrande om Kejsaren, Kejsarinnan, Thronföljaren

eller annan medlem af det Kejsarliga Huset, Landtständerna, General-Guvernören eller Senaten; utspridande af lögn eller falska rykten, som kunna lända till allmänhetens förvillande och förledande; vrängd eller skef framställning, förtydning eller olämpligen framställt klander af Styrelsemyndigheternes i landet åtgärder, eller afsigterne med desamma; förgripliga eller förnärmande yttranden och uppgifter om offentliga förhållanden inom Kejsaredömet; förgripliga och till osämja med främmande makter syftande yttranden samt smädelser emot främmande staters regenter och deras hos landets regering anställda sändebud; riksvårdande statshemligheters utspridande äfvensom i allmänhet för samhället vådliga samt sedlighet och anständighet sårande framställningar; ege ombudsman tillsvidare inställa tryckalsters utgifvande och ofördröjligen hos Öfverstyrelsen för pressärenderna anmäla förhållandet i afseende å närmare förordnande.

§ 33. Wid pröfningen af frågor, om hvilka i § 31 handla bör ombudsmannen och Öfverstyrelsen i öfvervägande taga icke allenast hvarje skrifts ur ordalydelsen framgående mening och sammanhang, utan ock deri förekommande hänsyftningar på personer och förhållanden, änskönt dessa icke äro uttryckligen nämnda, utan endast på ett förtäckt ehuru lätt igenkänneligt sätt antydda.

§ 34. Boktryckare åligge, wid bot af ettusen mark, att förrän skrift från tryckeriet utlemnas, tillstå ombudsman två exemplar deraf. Periodisk skrift tillställes minst två timmar före utdelningen samt broschyr, hwarmed förstas tryckskrift af mindre omfång än tre ark, tolf timmar och skrift af större omfång fjorton dagar innan utlemnandet.

Några nyheter om oroligheter eller uppmaningar till sådana publicerades nästan aldrig under nödåren. Men någon enstaka gång missade censuren någon artikel, såsom i denna notis publicerad i Hufvudstadsbladet den 7.12.1867:

"Från Uleåborg skrifwes i O. W. S. d. 30 Nov.: Orowäckande rykten ha börjat att förnimmas från arbetsklassens sida. Det gäller icke mindre än krig emot de rika, ifall arbete icke gifwes. Att köpmännen i främsta rummet utgöra föremål för dessa hotelser, faller af sig sjelf. Och det är wisseligen sannt, att

Tidningsredaktionens två viktiga verktyg fordom - telefonen och skrivmaskinen. Telefonen och skrivmaskinen finns på Tryckerimuseet i Stundars, nära Vasa. Telefoner blev nog mera allmänna först årtionden efter hungeråren.

arbete knappt finnes ens till namnet för de många hundrade arbetskarlar, både med och utan familjer, hvilka finnas i staden, att icke tala om de oräkneliga, hvilka strömma hit in ifrån landet, men — O. W. S. warnar för våldsgeringar, som icke kunna göra annat än bringa ofärd öfver dem som företaga sig dylikt.”

Att göra en dagstidning på 1860-talet

Följande rätt humoristiska skildring publicerad i Helsingfors Dagblad den 12.1.1867 om hur det var att göra en dagstidning på 1860-talet är läsvärd:

Har väl någon riktigt gjort sig reda för det stora maskineri, som måste sättas i gång, och hvilken underlig apparat af de mest olika personer och ting, som måste komma i rörelse, innan en större daglig tidning ligger färdig att distribueras af kolportörerna ?

Männe du har tänkt på det, outtröttliga läsare, när du om morgonen öppnar din dörr och tager din andliga förmiddagsföda upp från golfmattan, eller hemtar den från det säkrare gömstället i lådan ”för bref och tidningar” och derpå njuter dess mycket blandade beståndsdelar tillsammans med din, som jag vill hoppas, ”oblandad” mokka; när du med kritisk blick genomlöper den ledande artikeln för att se om bladets utrikes politiker närmer samma ”berättigade” fruktan som du, för att krutexplosionen i Helsingfors skall utöfva ett märkbart

inflytande på priset af fönsterglas på den utländska marknaden: när du som delägare i ångslupen Ettan får läsa att båten äter dubbelt mera kol än hvad den inbringar; eller när din estetiska blick klarnar vid att läsa en kritik öfver ”menniskan från Eldsön”; eller när ditt hjerta sympatiskt klappar vid att läsa om en gruflig olyckshändelse eller något dylikt?

Männe du, älskvärdaste af alla läsarrinnor, har tänkt derpå, när du med feberaktig hastighet och ett krossande förakt för händelserna i Spanien eller preussiska landtdagen, ”trafikinkomsten från kanalema” och ”Skeppslistan”, hufvudstupa har störtat dig ned i källarvåningen för att se hvad ändalykt Theobald tog, då han i sista numret just var i begrepp att i midnattens skumma timma bestiga det bombfasta tornet med en blindlykta i munnen, som framvisade en rad af perlhvita tänder, och en pistol i hvarje af de små aristokratiska, men kraftfullt byggda händerna?

Männe J, alla århundradets tallösa tidningsslukande individer, från statsmannen på taburetten till kaffegumman på torget, hafva tänkt derpå?

Vi våga dristigt svara nej; och med mindre än att man sjelf sett det kan man icke få en riktig föreställning om det arbete som följer med en tidning, innan den föreligger eder i sin slutliga form.

Det är bäst att man aflägger sin visit på redaktionsbyråerna kl. 5 e. m. Maskineriet är i full gång, då bladets per-

sonal helt säkert mangrannt gifvit möte för att dels medföra hvad de, enligt fördelad arbetsordning, under förmiddagen producerat, dels för att lägga sista handen vid det som prenumeranterne följande morgon skola hemta stoff af för sina samtal på embetsrummen vid kaffebordet eller i konditorierna. Korrekturläsaren är redan på sin plats och iordningsställer sitt arbete.

Faktorn, detta sättarenes öfverhufvud, som af de invigde kallas med det fasa väckande namnet ”Ombrytaren” — ett namn som nästan låter en komma att tänka på stegel och hjul — tittar in till hufvudredaktören och frågar: Kan det fås manuskript på första artikeln?

Han får ett jakande svar, och inhänder ett par ”matsedlar”, som redan ligga på bordet för hans räkning.

En ”matsedel”, mitt herrskap, är i tidningsspråket någonting helt annat än denna gomretande lista, som på värds husen begynner med ”ostron” och slutar med ”rödbetor och pickles”. Den kan reta allt utom gommen, och innehåller stundom så hårdsmälta kråkfötter, att din hjerna, kära läsare, lätt deraf kunde börja lida af indigestion. Matsedlarna äro dessa smala pappersrimsor, på hvilka pennan ofta med ilande brådska rusar åstad, och hvilka för snabbhetens skull erhålla sitt andliga innehåll blott på den ena sidan. När hela personalen, efter väl fördeladt arbete, är i sin verksamhet, flyger det en rätt artig mängd sådana matsedlar från dess händer.

Utom artiklarne och notiserna får "ombrytaren" vanligen till väggkost ett par "Allmänheter" på köpet, d. v. s. några af de insända uppsattser, som ingå under den gemensamma rubriken. Han aflägsnar sig nu på en stund, lastad med sitt byte.

Nu kommer posten och med den en packe bref och tidningar. Utrikesreferenten "slukar" skyndsamt deras innehåll, sjöfarts- och handelsreferenten flyger med blicken igenom de långa listorna på alla världens fartyg, för att ett ögonblick, dröja vid ett skeppsnamn som förekommer honom bekant — han måste så vidt möjligt känna Finlands skeppskalender utantill — och annoterar nu på hvilket haf dess flagga sednast varit synlig. En tredje, man griper till rödstiftspennan och märker de anlända bladen i marginalerne, för att sedan förpassa dem till den omätliga sättarepersonalen.

Brefven brytas, genomläsas, och det som genast skall användas öfverantvaras i händerna på springgossen, hvilken som ett perpetuum mobile rör sig mellan byrån och tryckeriet; en annan del bref läggas åsido till följande dag, andra åter vandra direkt i papperskorgen.

Under allt detta kommer och går folk oupphörligt. En person hemtar någon notis, en annan begär en "puff", en tredje vill blott fördrifva tiden på byrån, tills det blir lagomt för honom att gå i något sällskap.

Det skrives, pratas, bullras — och det hela är insvept i tobaksrök. Ännu en gång sticker ombrytaren in sitt hufvud:

— Huru stå vi i dag? frågar hufvudredaktören.

— Sexton spalter text och sex spalter annonser! (och det finnes inalles 20!) säger han med en bedröfvad blick, som antyder ett: tyvärr!

— Så låta vi några "allmänheter" stryka, t. ex. den om frökenreformen.

— Skall den då alls icke in?

— Nej, den får stå öfver till nästa nummer. Mamsellerna kunna få vara mamseller en dag längre.

Småningom är arbetet på byrån slut. Klockan lider till half tio och personalen troppar af, den ena efter den andra.

Endast korrekturläsaren står troget kvar vid sin pulpet, omgifven af pappersremsor, på hvilka korrekturen äro afdragna. Han deklamerar halfhögt hvad han läser; utan uppehåll flyter ord-

strömmen fram, intill dess han stannar vid en fras, som till och med förekommer en korrekturläsare för stark. Det är då någonting rakt uppåt väggarna som insmugit sig. Han småler och korrigerar, det är hans enda fröjd. J, som med så mycken häftighet anfäller korrekturläsaren för att en bokstaf är upp och ned, J borde besinna hvilket tungt arbete han har, att hvarje dag från kl. 7 e.m. till 3 och 4 på morgonen stå och korrigera. Det är så lätt för honom att blunda för ett och annat fel. Men J blunden icke för hans.

Göra vi ett kort besök på tryckeriet, finna vi sättarene i fullt arbete framför sina kaster. Ej knäpp eller kny. De flitiga händerna gå oafbrutet mellan de serskilda facken, i hvilka stilarna ligga fördelade, och uskrifterna öfverlätas sålunda småningom bokstaf för bokstaf in i de långa raderna på "skeppen". Så stå de i sitt trägna arbete hela natten, intill morgonen, då deras värf är slutadt och då ombrytaren ensam kvarblir, för att ännu inbryta det sista i spalten och "tillrikta" den jernram, i hvilken hvarje sida är infattad. Nu får äfven han ro, sedan en sista granskande blick på byrån egnats åt det färdiga bladet. Klockan är nu 4 på natten.

Men tro dock icke att lifvet på tryckeriet dermed upphör. Då sättarene aftroppa, komma tryckaren och hans handtlangare in genom dörren. De hafva njutit en kort hvila och samlas nu för att taga vidare hand om bladet. Man gör sig i ordning, pappret uppradas, formarna intagas och snart sättes pressen i gång. Lyckligt om man kan drifva den med en ångmaskin; i motsatt fall använder man dertill några karlar, hvilkas döda blick och förstelnade anletsdrag antyda att de här blott representera "menniskokraft."

Den glupska maskinen matas oupphörligt med rena pappersblad, hvilka efter formerad bekantskap med valsarne och formarna, framträda som färdigtryckta tidningar. Det går undan för undan, till dess upplagan är uttryckt.

Klockan slår sex på morgonen, och nu sändes en vingfotad stafett till presombudsmannen, som skall få bladet en timma innan utdelningen begynner.

Vid samma tid hör man ett raskt och lifligt buller af högljudda, ungdomliga röster. Kolporlörernes skara strömmar in för att hvar och en emottaga det normala quantum tidningsexemplar.

Pojkarnes fingrar fara utan uppehåll af och an öfver tidningsluntan, och många minuter hafva icke gått, innan den flinkaste har falsat — d. v. s. sammanviktit — sina blad, instuckit dem i sin väska vid sidan och står redo att begifva sig ut på dagens mödosamma vandring, som stundom är ganska törnefull. Men en tålmodspröfnig återstår ännu för det unga sinnet. Klockan har icke slagit sju, och dessförinnan får ingen begifva sig ut. Presslagen skall noga iakttagas.

Men den ödesdigra timman är ändtligen inne, och nu bär det af i rask fart och med sjungande fröjd, efter den marschruta enhvar har sig förelagd. Vandringen går gata upp och gata ned öfver hela staden, gossen trafvar upp i tredje våningen och ned igen, så åter två trappor upp i nästa hus, så ned i källarvåningen och så i det oändliga. Der nere i källaren är folket redan uppe, och de få derföre sitt blad ordentligt, men en, två och tre trappor upp, der icke en särskild låda för bref och tidningar finnes, deponeras bladet på golfvet, medan ringapparaten samtidigt sättes i aktivitet, och der händer det ofta att ägaren saknar sin morgonlektyr; han klagar då på kontoret, och så får kolportören skulden, ehuru den stackarn i verkligheten kan vara ren som snö. Ty till trots för det billiga pris, hvartill man nuförtiden kan hålla sig tidning, finnes det dock icke få individer, som föredraga den mindre kostsamma methoden "att prenumerera på golfvet", med andra ord att låna det i trappgången lagda bladet, stundom till huset bredvid. En sådan industri har redan systematiskt utbildat sig. Ja, till och med om den försigtigheten iakttages, att tidningen lägges i dörrspringan, kan man icke vara säker. Någon lärpojke har begynt den spännande novellen i följetongen, han vill hafva fortsättningen, och blott af läslust begår han den lagstridiga handlingen att med en pinna peta ut bladet från dörrspringan. Må det dock till dessa extra prenumeranters heder anföras, att de stundom återföra bladet till sin rätta plats, när de väl gjort sig bekanta med innehållet.

Men der bladet ordentligt hamnat inom dörren, gör det först en rund genom betjentens, kammarjungfruns och köksfolkets händer, tills det slutligen kommer i herrskapets.

Eemu Myntti, färggrann konstnär från Vasa

Eemil Aleksander Myntti, född 27 november 1890 i Vasa, död 29 augusti 1943 i Helsingfors, var en finländsk expressionistisk konstnär. I hans verk var färg inte bara ett visuellt element, utan fungerade som ett sätt att uttrycka sig själv, förmedla känslomässiga och själsliga världar. Mynts hantering av färg var djärv och öppensinnad, vilket gjorde honom till en exceptionell mästare på färg för sin tid.

Eemu Myntti föddes i en förmögen familj där hans far Juho Myntti arbetade som industriman. Hans tidiga år var dock inte helt okomplicerade. Myntti hoppade av skolan efter att ha misslyckats med studentskrivningarna, och år 1910 fattade han ett djärvt beslut att ägna sig åt konst. Han studerade till en början för Arthur Heickell, men snart förde vägen honom till Paris, konstens Mecka, där han fördjupade sig i kubismen. Resan genomfördes med stöd av Frithiof Tikanoja, och denna period blev en vändpunkt i Mynts konstnärskap.

Även om Myntti var influerad av franska mästare som Cézanne och van Gogh, formade han dem till sin egen unika stil. Hans konst återspeglade Cézannes precision och van Goghs färgmättnad, men Myntti förde också med sig sin egen djupa och symboliska vision till sina verk. Idealerna hos tidigare mästare som Giotto var viktiga för honom, och detta manifesterade sig i hans arbete som en strävan efter en hög nivå av konstnärligt uttryck.

1920-talet var höjdpunkten i

Mynts konstnärskap. Han tillhörde kulturella kretsar och stod i nära kontakt med författarna och poeterna i gruppen Eldbärarna. I sällskap med dessa konstnärsvänner fann han inspiration och en gemensam passion för kreativa uttryck. Även om Myntti tillbringade största delen av sin karriär borta från sina konstnärskollegor i sitt hemland, hade han ändå kontakter med både inhemska och utländska konstnärer, vilket berikade hans konstvärld.

Mynts verk ställdes ut för första gången 1916 och hans målningsstil utvecklades, särskilt inom porträttmåleriet. Hans porträtt av män var starka, nästan skulpturala, där varje drag var noggrant genomtänkt och samtidigt självfullt. Kvinnoporträtt å andra sidan kombinerade poetisk symbolik och arkitektonisk kreativitet, vilket gjorde dem särskilt fascinerande.

I Mynts verk väckte färgerna alltid starka känslor. Han använde både olja och akvarell skickligt och hans verk var mångsidiga både till ämne och teknik. Särskilt de ljusa och fräscha färgerna i Lappland fick ett nytt slags uttryck av honom, vilket återspeglade hans egen djupa koppling till naturen och färgerna. Mynts

Emmu Myntti, självporträtt 1931

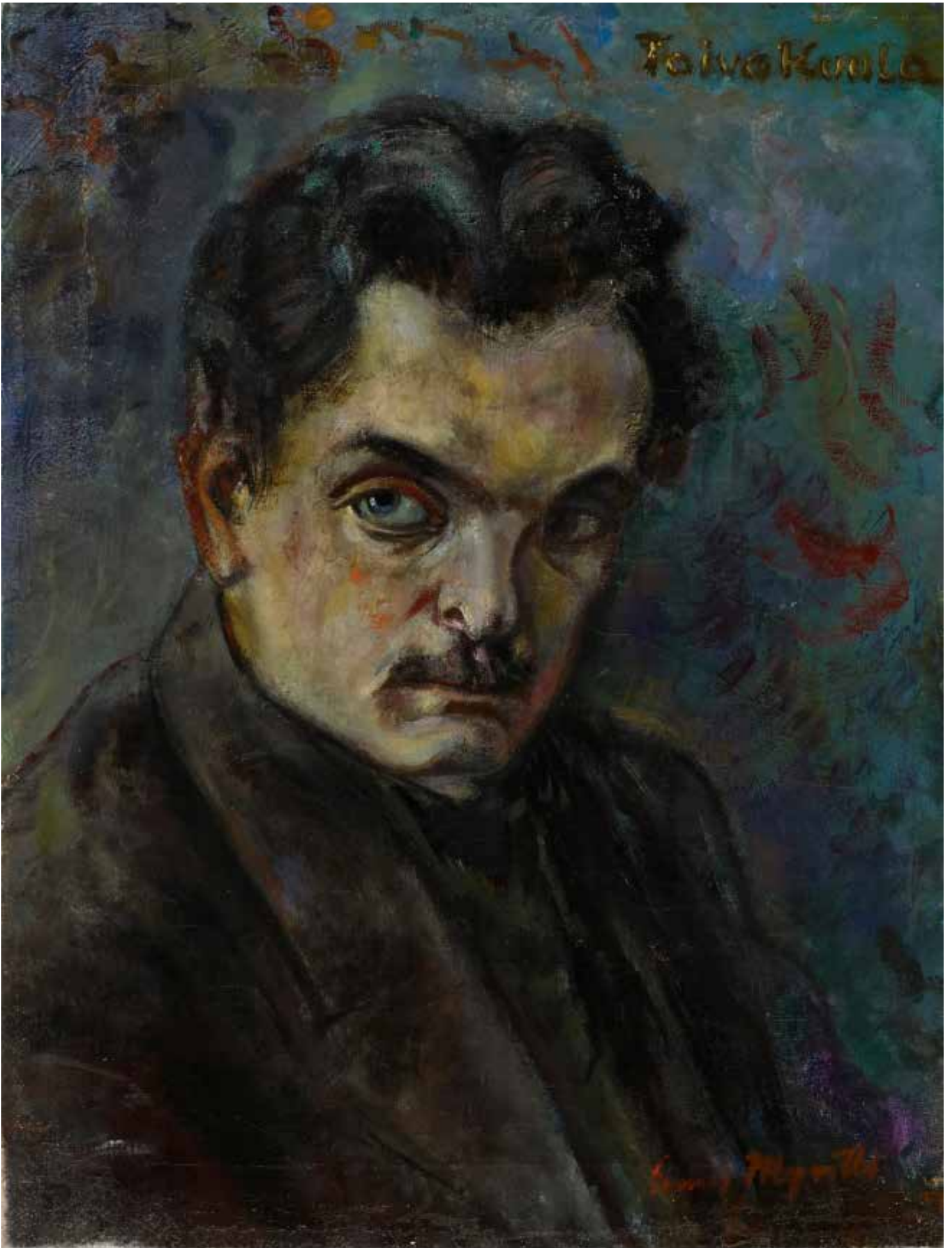
målningar presenterade inte bara sina motiv, utan de gav betraktaren något nytt, fräscht och levande – som en alpsol som lyser upp och fräschar upp.

Eemu Myntti lämnade ett outplånligt avtryck på den finländska konsten. Hans djärva,

färgstarka och själfulla sätt att hantera färg gör honom till en konstnär vars verk fortfarande är relevanta och tilltalande.

Maija, 1938

Toivo Kuulas porträtt 1937
Bilder: Nationalgalleriet

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Sommaren 2024 bekräftad som den varmaste någonsin globalt – Copernicus-rapport

Sommaren 2024 har officiellt utsetts till den varmaste sommaren globalt, med rekordhög temperaturer. Augusti 2024 var lika varm som augusti 2023, som också slog tidigare värerekord. Enligt Copernicus Climate Change Service (C3S) var den genomsnittliga globala yttemperaturen i augusti 16,82°C, vilket är 0,71°C över medelvärdet för augusti under perioden 1991–2020. Detta innebär att augusti var den 13månaden under en 14-månadersperiod där den globala temperaturen översteg 1,5°C jämfört med förindustriell tid.

Fortsatta rekordtemperaturer

I augusti 2024 var den globala medeltemperaturen 1,51°C högre än under förindustriell tid, vilket fortsätter den histo-

riska uppvärmningstrenden. Perioden september 2023 till augusti 2024 är nu den varmaste 12-månadersperioden som någonsin registrerats, med en temperatur som är 0,76°C högre än genomsnittet för 1991–2020 och 1,64°C över förindustriell nivå.

År 2024 hittills, januari till augusti, har redan registrerat en temperatur som är 0,23°C högre än samma period 2023. Detta gör det mycket sannolikt att 2024 blir det varmaste året som någonsin registrerats. För att undvika detta skulle temperaturen för resten av 2024 behöva sjunka markant, något som aldrig tidigare har inträffat i ERA-5-databasen.

Effekter av värmeböljor i Europa och globalt

I Europa var augusti 2024 den näst varmaste augusti som någonsin registrerats, med en temperatur som var 1,57°C

över genomsnittet för 1991–2020. De varmaste temperaturerna uppmättes i södra och östra Europa, medan vissa områden i nordvästra Europa, som Irland, Storbritannien och Island, hade lägre temperaturer än genomsnittet. På global nivå drabbades områden som Texas, Mexiko, östra Antarktis och nordöstra Afrika av extrem värme, medan andra regioner, som Alaska och Pakistan, hade svalare temperaturer än vanligt.

Havstemperaturer fortsatt höga

Den genomsnittliga havstemperaturen (SST) för augusti 2024 var den näst högsta som någonsin registrerats, endast något lägre än augusti 2023. Trots att temperaturen i ekvatoriella Stilla havet indikerar en utvecklande La Niña, förblev havstemperaturerna ovanligt höga i många regioner.

Samantha Burgess, biträdande chef för C3S, varnar för den fortsatta uppvärmningstrenden: »Under de senaste tre månaderna 2024 har vi upplevt den varmaste juni och augusti någonsin, den varmaste dagen i historien och den varmaste boreala sommaren. Dessa rekordtemperaturer ökar sannolikheten för att 2024 blir det varmaste året någonsin. Om vi inte agerar snabbt för att minska utsläppen av växthusgaser kommer de extrema temperaturerna att bli alltmer intensiva, med förödande konsekvenser för människor och planeten.«

Den ständigt stigande globala temperaturen och allt fler extrema väderhändelser betonar vikten av omedelbara och omfattande klimatåtgärder. Utan dessa åtgärder kan 2024 års rekordvärme bli den nya normen.

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Arizona svettas under en extrem värmebölja

Den brännande värmeböljan som gripit tag i Arizona, USA, visar inga tecken på att avta, med temperaturer som förväntas stiga långt över 43 grader Celsius (110 grader Fahrenheit) under de kommande dagarna. National Weather Service har utfärdat en varning för överdriven värme för stora delar av delstaten och uppmanar invånarna att vidta försiktighetsåtgärder för att undvika värmerelaterade sjukdomar.

– Den här värmeböljan är ett allvarligt hot mot folkhälsan, säger en talesperson för National Weather Service. ”Det är viktigt att hålla sig hydrerad, begränsa utomhusaktiviteter och kontrollera sårbara individer, särskilt äldre och små barn.”

Den extrema värmen orsakas av ett högtryckssystem som fångar varm luft över regionen. Temperaturerna förväntas nå sin topp på torsdag, med vissa områden som kan nå så högt som 46 grader Celsius (115 grader Fah-

renheit).

Även om lättnad från värmen förväntas komma i helgen, kommer temperaturerna att ligga över det normala under överskådlig framtid. Det finns också en liten chans för isolerade åskväder på fredag, lördag och söndag, men dessa kommer sannolikt att vara begränsade till de högre höjderna i staten.

När värmeböljan fortsätter är det viktigt att vidta åtgärder för att skydda dig själv och andra från farorna med extrem

värme. Håll dig hydrerad genom att dricka mycket vatten, även om du inte känner dig törstig. Undvik ansträngande utomhusaktiviteter, särskilt under de varmaste delarna av dagen. Sök skugga och luftkonditionering när det är möjligt. Och om du upplever symtom på värmerelaterad sjukdom, såsom yrsel, huvudvärk eller illamående, sök omedelbart läkarvård.

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Stora städer mycket hetare än omgivande landsbygd – En växande fara med klimatförändringarna

Städer, särskilt stora sådana, blir allt varmare än sina omgivande landsbygdsområden. Detta fenomen, känt som "urban heat island effect" eller "stadens värmeö", innebär att temperaturen i urbana miljöer kan vara betydligt högre än på landsbygden.

Konsekvenserna är allvarliga och kan påverka människors hälsa negativt, bland annat genom att öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar, luftvägsproblem och värmeslag. Med klimatförändringarna som hotar vår planet blir problemet med städernas värmeö alltmer akut.

Anledningen till värmeön är den artificiella infrastrukturen och de mänskliga aktiviteter som präglar städer. Jämfört med landsbygden, som ofta täcks av gräs, grödor, buskar eller skog, har urbana områden en betydligt större andel

asfalterade ytor. Vegetation hjälper till att kyla ner luften, medan asfalt och betong däremot absorberar värme, vilket leder till temperaturökningar. Dessutom bidrar byggnader och smala gator till att fånga värme genom att begränsa luftflödet. Även mänskliga aktiviteter, som uppvärmning av byggnader och bilkörning, ger upphov till ytterligare värme i stadsmiljön.

Sammantaget leder alla dessa faktorer till en urban värmeö-effekt, som är som mest påtaglig under natten. Då kan temperaturen i städer vara upp till 10°C högre än på landsbygden. Detta beror på att värmen som lagrats i byggnader och vägar under dagen avges under natten.

Effekten är särskilt tydlig i större städer. Exempelvis registreras regelbundet temperaturer i centrala London och Paris som är cirka 4°C högre än i omgivande landsbygd på natten. Både dessa städer, liksom många andra runt om i Europa och värl-

den, upplever värmepåfrestningar som leder till folkhälsoproblem.

För att hantera detta växande problem arbetar stadsplanerare och lokala myndigheter med att utveckla strategier för att minska värmepåfrestningen i städer. Lösningarna kan innefatta att öka andelen så kallad grönblå infrastruktur. Exempel på detta är ökad vegetations-täckning, till exempel genom gröna tak, och mer vattenytor. För att kunna genomföra dessa förändringar behöver man dock först skaffa sig en detaljerad bild över hur temperaturen varierar inom de urbana miljöer som man ansvarar för.

Att hantera städernas värmeö är en viktig del av arbetet för att göra städer mer hållbara och hälsosamma att leva i, särskilt med tanke på de framtida klimatförändringarna. Genom att minska värmepåfrestningen kan vi skapa en bättre livskvalitet för invånarna och samtidigt bidra till en mer hållbar framtid. (KÄLLA: C3S)

HÄLSA

Tandinflammation orsakar stroke hos unga, enligt en finländsk studie

Skyddar mot blodpropp i hjärnan

En ny finsk studie har kopplat parodontit, en allvarlig form av tandköttssjukdom, till en ökad risk för stroke hos unga vuxna. Forskningen, som publiceras i tidskriften »Journal of dental research«, fann man att personer i åldern 18 till 49 år med parodontit var betydligt mer benägna att drabbas av kryptogen ischemisk stroke (CIS), en typ av stroke med okänd orsak. Studien fann också ett samband mellan nyligen genomförda invasiva tandingrepp och en ökad risk för stroke, särskilt hos personer med ett hjärtfel som kallas patenterad foramen ovale (PFO). Forskare tror att inflammationen som orsakas av parodontit kan spela en roll i utvecklingen av blodproppar, vilket kan leda till stroke. Dessutom kan tandingrepp introducera bakterier i blodomloppet, vilket potentiellt ökar risken för stroke hos mottagliga individer. I studien betonas vikten av god munhälsa, särskilt för unga. Regelbundna tandkontroller och korrekt munhygien kan hjälpa till att förebygga parodontit och dess associerade hälsorisker.

Den nya alzheimermedicinen kommer till Finland nästa år?

Alzheimers sjukdom är en förödande sjukdom som gradvis tar bort minnet och tankeförmågan. Även om det ännu inte finns något perfekt botemedel finns det ljus i slutet av tunneln vid horisonten. Den amerikanska läkemedelsmyndigheten FDA har godkänt ett nytt alzheimerläkemedel, Lecanemab, för tidig behandling av sjukdomen.

Lecanemab är ett så kallat sjukdomsmodifierande läkemedel som tar bort plack från hjärnan, så kallad beta-amyloid. Dessa plack har kopplats till utvecklingen av Alzheimers sjukdom. Även om läkemedlet ännu inte har visat sig förlänga livet på patienter eller bota sjukdomen, har det visat lovande resultat genom att bromsa sjukdomsförloppet.

Lecanemab har i kliniska

prövningar visat sig signifikant minska amyloida plack i hjärnan. Detta är ett viktigt steg framåt, eftersom tidigare studier har antytt att amyloida plack är en nyckelfaktor i patologi vid Alzheimers sjukdom. Även om Lecanemab är ett lovande läkemedel är det viktigt att komma ihåg att det ännu inte är allmänt tillgängligt. Läkemedlets säkerhet och effekt behöver fortfarande undersökas mer ingående. Dessutom kan priset vara högt till en början, vilket kan begränsa dess tillgänglighet.

I Finland förväntas lecanemab komma nästa år om det godkänns av den finska läkemedelsmyndigheten Fimea, men introduktionen av läkemedlet kommer att kräva noggrann utvärdering och ett tydligt urval av patienter.

Det är viktigt att betona att forskningen kring Alzheimers sjukdom pågår och att nya behandlingar utvecklas hela tiden. Lecanemab är ett av

de lovande alternativen, men det är ännu inte lösningen på alla problem för personer med Alzheimers sjukdom. Mer forskning och utveckling behövs för att besegra Alzheimers en gång för alla.

Det finns dock anledning att hoppas att det i framtiden kommer att finnas möjlighet till effektivare behandlingar och till och med förebyggande av sjukdomen.

Obs:

Denna artikel är skriven på ett icke-tekniskt sätt och ersätter inte informationen från läkaren. Personer med Alzheimers sjukdom bör diskutera sina behandlingar med sin egen läkare.

PS

Europeiska läkemedelsverket har inte godkänt denna medicin och när den kommer till Finland är därmed helt öppet.

Linda Tigerstedt talade om ulcerös colit

En av sommarens sommarpratörer i Radio Vega är Linda Tigerstedt som för något år sedan insjuknade i ulcerös colit, en tarmsjukdom som kom att förändra hennes liv.

Hon berättar ingående om hur det är att sitta på wc flera timmar per dag och hur man då gärna reserverar någon bra bok att läsa.

Varje år diagnostiseras omkring 3000 finländare med en tarmsjukdom. En av dem som insjuknat är Linda Tigerstedt. Som utbildad näringsrådgivare kan hon använda sig av sina egna erfarenheter i arbetet. Hon lyfter upp att vi äter för mycket processad mat, för mycket fet mat, för mycket rött kött, för mycket salt men också för mycket socker. Vi äter helt enkelt för mycket, men det vi får i oss är näringsfattigt. Vi behöver tillräckligt med protein, goda fetter, grönsaker och fibrer för att orka och må bra. Dessutom sitter vi för mycket stilla, säger Linda Tigerstedt.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE

The Plan for Victory Has Been Presented to America, and We Have Explained Every Single Point – Address by the President

I wish you good health, fellow Ukrainians!

Today I had a meeting with Donald Trump. Very productive and detailed meeting. I am very grateful. And in general, it was a busy, long, extremely important week in America.

As we planned, we are going home today, after all necessary negotiations. And all the negotiations were exactly as Ukraine needed them to be.

The Plan for Victory has been presented to America, and we have explained every single point. Now we will work at the level of our teams to fill every step and every our deci-

sion. Strong positions for Ukraine will lead to peace sooner. All the key issues for Ukraine are on our partners' table, and everything is being considered. Long-range capabilities, the defense package, sanctions against Russia, steps on Russian assets. We have managed to work on all topics. We are preparing for a meeting in Germany within the Ramstein framework – it is a format, where we will follow the content of the Plan for Victory points together with our partners. I thank President Biden for the invitation.

Yesterday in Washington, the President and I went over all the key things, all key decisions. I am grateful for the willingness to imple-

ment exactly this way for Ukraine to prevail. I am grateful for the unprecedented military package and the relevant decisions – a large package, of almost \$8 billion; it will support our warriors and all our people, in particular, there are good things for air defense before winter. There were meetings in the U.S. Congress – full support. Both parties, both houses. I am grateful to all the Senators, all the members of the House of Representatives for the discussions, for the friendly advice and for the questions that really allow us to achieve results, our common strength and peace through strength.

As we intended from the beginning, the Plan for Victory was presented to both presidential candidates. A meeting with Vice President Kamala Harris yesterday – a long conversation, and today with Donald Trump – a conversation that lasted almost an hour. It is important for Ukraine that America has a direct understanding of Ukraine. And it absolutely does. This Russian war must be stopped, and it must be stopped with fairness, so that no aggressor will ever do what Russia is doing.

We also have new agreements on reconstruction – G7+, more than 30 countries have joined, and the European Union. This is analogous to our security framework, there was a G7 Declaration on Security, and based on it we have made security agreements – 26 of them already – they strengthen us while we are not yet in NATO. And now there will be bilateral documents with countries on reconstruction, on clear steps for each country.

And the most important – the front. We have done everything in our power, in Ukraine's power, to strengthen ourselves to the maximum. And now, together with our partners, we need to ensure exactly the right things that will bring us closer to a just peace. Russia must lose this war. Ukraine must prevail. These are the real foundations of shared security. Peace through

strength.

I thank everyone who helps us!

Glory to Ukraine!

License: Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

RUSSIA

Russia Threatens Uzbekistan with War

A Russian-speaking boy was assaulted by his teacher in Tashkent, the capital of Uzbekistan. This incident is deeply unfortunate and should never happen. The teacher in question is reportedly suspended from duty. However, Russia's response to the situation is alarming. A high-ranking Russian official has stated that Russia may take measures similar to those it employed in Ukraine if a Russian child is harmed in such a way. In essence, Russia is threatening war.

While any person, including Russian speakers, who suffers abuse should see the perpetrator punished, the idea that Russia would initiate a war over such an incident is beyond reason.

And Elena Vyalge, president of an Skiing Federation, suggest that London should be bombed. - That sports would promote peace may be true, but apparently does not apply in Russia.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

TASS a few days before the Russian invasion into Ukraine

TASS 20 Feb 2022, 22:56

Russia not invading Ukraine and has no such plans – Russian ambassador to US

The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy, Anatoly Antonov said

Federation, the United States, or any other country is no exception. Russian troops are on our sovereign territory. We don't threaten anyone. Why do other countries try to dictate to us where can we deploy our troops and how many. I would like to emphasize once again that this is our own territory. Can one even imagine that Russia will demand the U.S. not to deploy its troops in Alaska or Florida? I am sure that such a requirement would be unacceptable for the United States.," he said.

WASHINGTON, February 20. /TASS/. Russia has no plans of any "invasion" of Ukraine and is not implementing it now, Russian Ambassador to the United States Anatoly Antonov said in an interview with CBS.

"There are no such plans," he said.

"The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy. <...> Every state has the right to protect its territory and borders. The Russian

The interview was aired on CBS on Sunday. The transcript released later demonstrated that the TV company has abridged Antonov's answers. The interview was not aired live.

The West and Kiev have recently been echoing allegations about Russia's potential invasion of Ukraine. Kremlin Spokesman Dmitry Peskov castigated these claims as "empty and un-

We don't threaten anyone.

founded", serving as a ploy to escalate tensions

Ukraine would have serious consequences.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone. However, Peskov did not rule out the possibility of provocations aimed at justifying such claims and warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern

=====
Comment:

"Peskov warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern Ukraine would have serious consequences."

Yes. He was perfectly right. It did have serious consequences. Above all for Russia.

Image: Lexica.art

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

Parts of Putin's speech on February 24, 2022, the day when Russia attacked Ukraina

"It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. We do not intend to impose anything on anyone by force"

I consider it necessary today to speak again about the tragic events in Donbass and the key aspects of ensuring the security of Russia.

I will begin with what I said in my address on February 21, 2022. I spoke about our biggest concerns and worries, and about the fundamental threats which irresponsible Western politicians created for Russia consistently, rudely and unceremoniously from year to year. I am referring to the eastward expansion of NATO, which is moving its military infrastructure ever closer to the Russian border.

It is a fact that over the past 30 years we have been patiently trying to come to an agreement with the leading NATO countries regarding the principles of equal and indivisible security in Europe. In response to our proposals, we invariably faced either cynical deception and lies or attempts at pressure and blackmail, while the North Atlantic alliance continued to expand despite our protests and concerns. Its military machine is moving and, as I said, is approaching our very border.

In December 2021, we made yet another attempt to reach agreement with the United States and its allies on the principles of European security and NATO's non-expansion. Our efforts were in vain. The United States has not changed its position. It does not believe it necessary to agree with Russia on a matter that is critical for us. The United States is pursuing its own objectives, while neglecting our interests.

In 1940 and early 1941 the Soviet Union went to great lengths to prevent war

Of course, this situation begs a question: what next, what are we to expect? If history is any guide, we know that in 1940 and early 1941 the Soviet Union went to great lengths to prevent war or at least delay its outbreak. To this end, the USSR sought not to provoke the potential aggressor until the very end by refraining or postponing the most urgent and obvious preparations it had to make to defend itself from an imminent attack. When it finally acted, it was too late.

As a result, the country was not prepared to counter the invasion by Nazi Germany, which attacked our Motherland on June 22, 1941, without declaring war. The country stopped the enemy and went on to defeat it, but this came at a tremendous cost. The attempt to appease the aggressor ahead of the Great Patriotic War proved to be a mistake which came at a high cost for our people. In the first months after the hostilities broke out, we lost vast territories of strategic importance, as well as millions of lives. We will not make this mistake the second time. We have no right to do so.

We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people

As I said in my previous address, you cannot look without compassion at what is happening there. It became impossible to tolerate it. We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people who live there and who pinned their hopes on Russia, on all of us. It is their aspirations, the feelings and pain of these people that were the main motivating force behind our decision to recognise the independence of the Donbass people's republics.

and denazify Ukraine

To this end, we will seek to demilitarize and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.

I would also like to address the military personnel of the Ukrainian Armed Forces.

Comrade officers,

I urge you to refuse to carry out their criminal orders. I urge you to immediately lay down arms and go home. I will explain what this means: the military personnel of the Ukrainian army who do this will be able to freely leave the zone of hostilities and return to their families.

I want to emphasise again that all responsibility for the possible bloodshed will lie fully and wholly with the ruling Ukrainian regime.

Russia will respond immediately, and the consequences will be such as you have never seen in your entire history

I would now like to say something very important for those who may be tempted to interfere in these developments from the outside. No matter who tries to stand in our way or all the more so create threats for our country and our people, they must know that Russia will respond immediately, and the consequences will be such as you have never seen in your entire history. No matter how the events unfold, we are ready. All the necessary decisions in this regard have been taken. I hope that my words will be heard.

In this context, in accordance with Article 51 (Chapter VII) of the UN Charter, with permission of Russia's Federation Council, and in execution of the treaties of friendship and mutual assistance with the Donetsk People's Republic and the Lugansk People's Republic, ratified by the Federal Assembly on February 22, I made a decision to carry out a special military operation.

To protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide

The purpose of this operation is to protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide perpetrated by the Kiev regime. To this end, we will seek to demilitarise and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.

It is not our plan to occupy the Ukrainian territory

It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. We do not intend to impose anything on anyone by force.

We will seek to demilitarize

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

The advance of Russia and the new world

Here are parts of an article published by Ria Novosti (a Russian news agency surely never publishing anything without Kreml's permission") on February 26, 2022, two days after the start of the Russian military operation in Ukraine.

Two days after the start of the war - and Ria Novosti is declaring the victory over Ukraine. "Now this problem is gone - Ukraine has returned to Russia."

This article is also proof that the goal of Russia's war of aggression was to conquer all of Ukraine, incorporate it into Russia, and recreate the former Soviet Union. "Russia is restoring its unity - the tragedy of 1991, this terrible catastrophe of our history, its unnatural dislocation, has been overcome."

"Russia is returning."

"A new world is being born before our eyes. Russia's military operation in Ukraine has opened a new era - in three dimensions at once. And of course, in the fourth, domestic Russian one. Here a new period begins both in ideology and in the very model of our socio-economic system - but this is worth discussing separately a little later.

Russia is restoring its unity - the tragedy of 1991, this terrible catastrophe of our history, its unnatural dislocation, has been overcome. Yes, at a great cost, yes, through the tragic events of a de facto civil war, because now brothers, divided by their belonging to the Russian and Ukrainian armies, are still shooting at each other - but Ukraine as anti-Russia will no longer exist. Russia is restoring its historical completeness, gathering the Russian world, the Russian people together - in all its totality of Great Russians, Belarusians and Little Russians. If we had refused this, had allowed the temporary division to become entrenched for centuries, then we would not only have betrayed the memory of our ancestors, but would also have been cursed by our descendants - for allowing the disintegration of the Russian land.

Vladimir Putin has taken upon himself - without a drop of ex-

aggeration - historical responsibility, deciding not to leave the solution of the Ukrainian question to future generations.

After all, the need to solve it would always remain the main problem for Russia - for two key reasons. And the issue of national security, that is, the creation of an anti-Russia and an outpost for the West to put pressure on us from Ukraine, is only the second most important of them.

The first would always remain the complex of a divided people, the complex of national humiliation - when the Russian house first lost part of its foundation (Kyiv), and then was forced to come to terms with the existence of two states, not one, but two peoples. That is, either to renounce its history, agreeing with the crazy versions that "only Ukraine is the real Rus'", or helplessly gnash its teeth, remembering the times when "we lost Ukraine". Returning Ukraine, that is, turning it back to Russia, would be more and more difficult with each decade - the recoding, de-Russification of Russians and setting Little Russians-Ukrainians against Russians would gain momentum. And in the case of the consolidation of complete geopolitical and military control

of the West over Ukraine, its return to Russia would beco-

me completely impossible - it would be necessary to fight for it with the Atlantic bloc.

Now this problem is gone - Ukraine has returned to Russia. This does not mean that its statehood will be liquidated, but it will be restructured, re-established and returned to its natural state of being part of the Russian world. Within what borders, in what form will the union with Russia be secured (through the CSTO and the Eurasian Union or the Union State of Russia and Belarus)? This will be decided after the period in the history of Ukraine as anti-Russia is put to rest. In any case, the period of the split of the Russian people is ending.

And here begins the second dimension of the coming new era - it concerns relations between Russia and the West. Not even Russia, but the Russian world, that is, three states, Russia, Belarus and Ukraine, acting in geopolitical terms as a single whole. These relations have entered a new stage - the West sees Russia returning to its historical borders in Europe. And it loudly resents this, although deep down it must admit to itself that it could not have been otherwise.

Did anyone in the old European capitals, in Paris and

Berlin, seriously believe that Moscow would abandon Kiev? That the Russians would forever be a divided people? And at the same time, when Europe is uniting, when the German and French elites are trying to wrest control over European integration from the Anglo-Saxons and assemble a united Europe? Forgetting that the unification of Europe became possible only thanks to the unification of Germany, which happened by Russian good will (even if not very smart). To then set their sights on Russian lands is the height of not even ingratitude, but geopolitical stupidity. The West as a whole, and even more so Europe separately, did not have the strength to keep Ukraine in its sphere of influence, much less take it for itself. Not to understand this, one would have to be a geopolitical fool.

More precisely, there was only one option: to bet on the further collapse of Russia, that is, the Russian Federation. But the fact that it did not work should have become clear twenty years ago. And already fifteen years ago, after Putin's Munich speech, even the deaf could hear - Russia is returning."

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

What Russia Should Do with Ukraine

Published by Ria Novosti 09:15 04.04.2022

If Russia were to win the war of aggression against Ukraine and take control of the entire country, this would not mean an end to the suffering of the people of Ukraine, on the contrary, it would be the beginning of a new severe suffering for the next 25 years. This article, published in April 2022 by Ria Novosti, the state and state-controlled news agency that never publishes anything without the Kremlin's permission, shows the fate that Ukraine would be deprived of after a defeat.

Here are some important parts of this article.

RIA Novosti columnist Timofey Sergeytsev shared his thoughts on what the denazification of Ukraine implies and why it is needed. "RIA Novosti columnist Timofey Sergeytsev shared his thoughts on what the denazification of Ukraine implies and why it is needed."

A significant part of the people are Nazis

"Denazification is necessary when a significant part of the people - most likely, its majority - is drawn into the Nazi regime's policy. That is, when the hypothesis 'the people are good - the government is bad' does not work. Recognition of this fact is the basis of the policy of denazification, all its measures, and the fact itself is its subject."

"Nazis who have taken up arms must be destroyed on the battlefield to the maximum extent possible.

No significant distinction should be made between the Ukrainian Armed Forces and the so-called national battalions, as well as the territorial defense that has joined these two types of military formations. All of them are equally involved in extreme cruelty towards the civilian population, equally guilty of the genocide of the Russian people, and do not

comply with the laws and customs of war. War criminals and active Nazis must be punished in an exemplary and demonstrative manner. Total lustration must be carried out."

A significant part of the masses are also guilty

"However, in addition to the top, a significant part of the masses, who are passive Nazis, accomplices of Nazism, are also guilty.

The further denazification of this mass of the population consists of re-education, which is achieved by ideological repression (suppression) of Nazi attitudes and strict censorship: not only in the political sphere, but also necessarily in the sphere of culture and education."

"The period of denazification cannot be shorter than one generation, which must be born, grow up and reach maturity under the conditions of denazification."

"In this case, the necessary initial steps of denazification can be defined as liquidation of armed Nazi

formations (which are understood to mean any armed formations of Ukraine, including the Armed Forces of Ukraine), as well as the military, information, and educational infrastructure that ensures their activity;

the formation of organs of popular self-government and militia (defense and law enforcement) of liberated territories, protecting the population from the terror of underground Nazi groups;

installation of the Russian information space;

confiscation of educational materials and prohibition of educational programs at all levels that contain Nazi ideological principles;

mass investigative actions to establish personal responsibility for war crimes, crimes against humanity, the dissemination of Nazi ideology and support for the Nazi regime;"

Forced labor as punishment for Nazi activities (from among those to whom the death penalty or imprisonment will not be applied)

lustration, publication of the names of accomplices of the Nazi regime, their forced labor to restore the destroyed infrastructure as punishment for Nazi activities (from among those to whom the death penalty or imprisonment will not be applied);

the adoption at the local level, under the supervision of Russia, of primary normative acts of denazification "from below", the prohibition of all types and forms of the revival of Nazi ideology;

the establishment of memorials, commemorative signs, and monuments to the victims of Ukrainian Nazism, perpetuating the memory of the heroes of the fight against it;

inclusion of a set of anti-fascist and denazification norms in the constitutions of the new people's republics;"

This will go on for 25 years

"creation of permanent denazification bodies for a period of 25 years."

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

Dmitry Medvedev's Rhetoric on Ukraine: A Glimpse into His Language and Ideology

Dmitry Medvedev, the former President of Russia and current Deputy Chairman of the Security Council, has once again attracted attention with a provocative and incendiary statement about the ongoing conflict in Ukraine. On August 30, Medvedev posted a message on Telegram that stands out for its harsh language and extreme accusations, revealing the extent to which Russian political discourse has escalated in recent years.

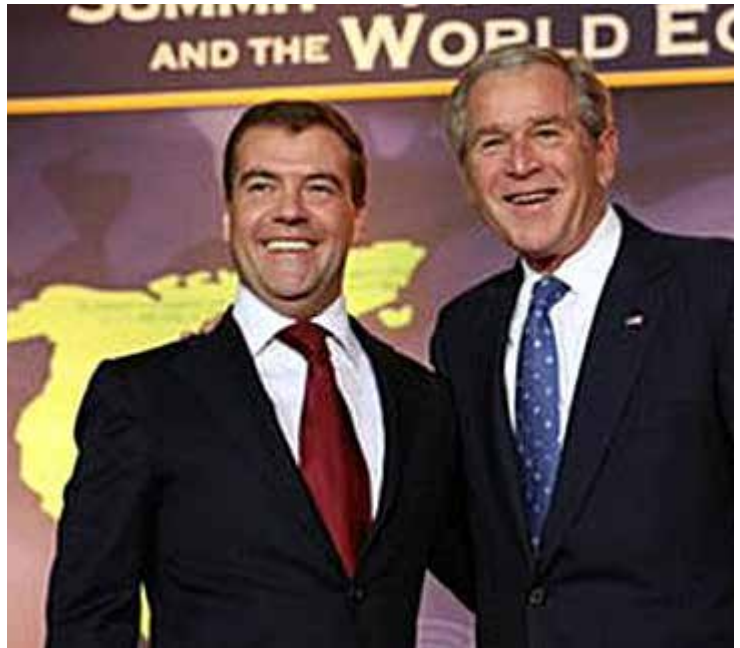
In his post, Medvedev launches into a tirade against the Ukrainian government and its Western allies, labeling them with a string of derogatory terms. He refers to Ukrainian leaders as "Kyiv neo-Nazis" and claims that they are "desperately supported" by what he describes as "rabid animals who guard the Western world today." These comments not only reflect a starkly hostile stance but also employ dehumanizing language, a tactic often used to demonize opponents and justify aggressive actions.

Medvedev goes on to make sweeping accusations about the motivations behind Ukraine's efforts to regain control over the Donbass region. He asserts that the Ukrainian leadership is driven solely by a desire for money, claiming, "The reason is banal: they need money. Cash - or money, in other words." According to Medvedev, this financial desperation stems from the alleged corruption and economic mismanagement by President

Zelensky's administration, which he describes as a "criminal clique" that has led Ukraine to "disaster."

One of the most striking elements of Medvedev's message is his use of grotesque metaphors and insults to describe both Ukrainian and Western figures. For instance, he refers to U.S. President Joe Biden's administration as "Biden's half-dead dog" and dismisses other Western leaders as "insignificant homunculi standing by a stinking trough in the so-called Baltics." Such language is unusually coarse for a former head of state, suggesting a deliberate attempt to provoke and appeal to a specific audience that resonates with such rhetoric.

Medvedev also delves into the economic aspects of the conflict, specifically focusing on Ukraine's mineral resources. He argues that Western countries are primarily interested in Ukraine because of its vast mineral wealth, particularly in the Donbass region. He notes, "according to open sources, the total value of Ukraine's mineral resource base is estimated at almost \$14.8 trillion," with a significant portion located in regions that are now controlled by Russia. This framing suggests that Medvedev views the conflict as not just a geopolitical struggle but also a resource war, with the West exploiting Ukraine for its natural riches.

Dmitry Medvedev and George W. Bush

In a particularly alarming section of his post, Medvedev accuses Western powers of having no regard for Ukrainian lives, claiming they are pushing for a war "to the last Ukrainian" in order to gain access to these resources. He writes, "The lives of ordinary Ukrainians do not matter. That is the entire cynical interest of the green meat and hairy dung flies from the Anglo-Saxon world." This vivid and repugnant imagery serves to further dehumanize both Western leaders and the Ukrainian people, painting them as mere pawns in a larger, malevolent scheme.

Medvedev's rhetoric culminates in a grim prediction for Ukraine's future, suggesting that the country is on the brink of "rapid decomposition and inevitable collapse." He argues that with much of its resource base now under Russian control, Ukraine

has little left to sustain itself and will soon face economic ruin. This apocalyptic vision is presented with a sense of satisfaction, as Medvedev concludes that the "resource base illegally obtained by Bandera's creatures at the end of the 20th century has returned to their native country."

Overall, Medvedev's Telegram post is a stark example of how the conflict in Ukraine is being framed within Russian political discourse. The use of inflammatory language, dehumanizing metaphors, and extreme accusations reflects not only the depth of hostility but also a deliberate strategy to vilify opponents and justify Russia's actions. For a former president of a global power, such rhetoric is both surprising and unsettling, highlighting the extent to which the norms of political communication have shifted in the current geopolitical climate.

KÅSERI

Kåseri: Jordgolv vs. betong – en oväntad hälsofråga?

Vi har länge sett betonggolv som ett tecken på modernitet och hygien. Men vad händer om den gamla sanningen om att jordgolv är ohälsosamma inte stämmer?

En pågående studie i Bangladesh utmanar nu våra fördomar om golvens roll för vår hälsa.

Studens officiella namn är ”Cement floors and child health (CRADLE): a randomized trial in rural Bangladesh” och den hittas på nätet. Studien leds av Jade Benjamin-Chung, en forskare på Stanfords universitet i USA.

Forskarna i Bangladesh jämför nu om små barn i hus med jordgolv får fler tarminfektioner än barn i hus med betonggolv. Resultatet av studien kan få stora konsekvenser, inte bara för utvecklingsländer, utan även för våra egna hemmiljöer.

Tänk om det visar sig att jordgolv, med sina naturliga material, faktiskt kan ha en positiv inverkan på vår hälsa? Kanske kan jordgolv bidra till en mer balanserad mikrobiom, det vill säga de miljarder bakterier som lever i och på oss. Det finns ju en växande forskning som

visar att vår tarmflora har en avgörande roll för vår hälsa.

Om studien i Bangladesh visar att jordgolv kan vara hälsosammare, vad betyder det för oss här i våra nordiska länder? Ska vi börja

av andra kulturer där jordgolv är en naturlig del av boendet. Kanske kan vi hitta sätt att kombinera moderna bekvämligheter med mer naturliga material.

Det är viktigt att komma ihåg att en enda studie inte ger hela sanningen. Men den kan tända en gnista till nya tankar och diskussioner. Kanske är det dags att ifrågasätta några av våra in-vanda föreställningar om vad som är hygieniskt och hälsosamt.

Så, medan vi väntar på resultaten från Bangladesh, kan vi fundera på följande frågor:

- Vilka fördelar och nackdelar ser vi med jordgolv och betonggolv?
- Hur kan vi skapa bostäder som både är hälsosamma och bekväma?
- Hur kan vi balansera våra behov av modernitet och kontakt med naturen?

Oavsett vad resultatet av studien blir, så kan den bidra till en viktig diskussion om vår livs-miljö och vår hälsa. Kanske är det dags att se på våra hem med nya ögon och upptäcka nya sätt att leva mer hållbart och hälsosamt.

Kanske kan vi inspireras

ASTRONOMI

Nästa år blir solen och månen mörka - som alltid

Även nästa år kommer det att vara regelbunden aktivitet på himlen igen. Solen och månen gör vad de har gjort i miljarder år – blir mörkare. Dessa himmelska händelser har alltid väckt förundran och till och med räds-la hos människor, men idag vet vi att de bara är fenomen enligt naturlagarna.

Datum för månförmörkelse: En partiell månförmörkelse kommer att äga rum den 25 mars 2024, och en partiell månförmörkelse förväntas också den 17 september 2024, båda synliga från Finland. En total solförmörkelse kommer att ses runt om i världen den 8 april 2024; Den syns dock inte i Finland. Båda månförmörkelserna kommer därför att

vara synliga i Finland, vilket ger utmärkta observationsmöjligheter.

Man skall aldrig se direkt mot solen utan skydd, eftersom detta kan skada ögonen permanent.

Sol- och månförmörkelser är som universums egen lilla teaterföreställning. Vid en solförmörkelse passerar månen mellan jorden och solen och skuggar solens ljus. Vid en månförmörkelse, å andra sidan, passerar jorden mellan solen och månen och kastar sin skugga på månen. Dessa evenemang kan ses i olika delar av världen varje år, ibland flera gånger.

Även om förmörkelser är återkommande händelser är de aldrig exakt likadana. Variabiliteten, synfältet och till och med färgen på förmörkelser kan variera. Till exempel kan solförmörkelser vara par-

tiella eller totala, och månförmörkelser kan vara rödaktiga när solljuset bryts genom jordens atmosfär.

Idag har vi exakta datorprogram som gör det möjligt för oss att förutsäga framtida förmörkelser årtionden i förväg. Detta är ett stort steg framåt jämfört med forntida folk, som ofta tolkade förmörkelser som tecken på vrede från gudarna.

Men varför är vi då fortfarande fascinerade av de förändringar som sker på himlen? Kanske är det för att solförmörkelser påminner oss om vår egen litenhet och att vi är en del av något mycket större. Eller kanske är det bara den där fantastiska känslan av att se himlen förändras på ett ögonblick.

Oavsett anledning är det säkert att nästa års förmörkelser återigen kommer att väcka människors nyfikenhet och beundran. Att följa dem är ett bra sätt att påminna dig själv om vilken underbar och

mångsidig värld som omger oss.

Vad händer härnäst?

Om du är intresserad av att följa nästa års förmörkelser bör du kolla in dina lokala astronomiska sällskap eller webbplats. Här hittar du mer detaljerad information om när och var förmörkelserna kommer att synas. Du kan också skaffa dig ett litet teleskop eller en kikare för att observera händelser på himlen på närmare håll.

Kom ihåg: Förmörkelser bör aldrig ses direkt mot solen, eftersom detta kan skada ögonen permanent. Använd alltid lämpliga skyddsglasögon eller annan skyddsutrustning.

Så även nästa år kommer det att vara regelbunden aktivitet i luften igen. Solen och månen blir mörkare, som de alltid har varit. Dessa himmelska händelser är ett utmärkt tillfälle att stanna upp ett ögonblick och beundra universums skönhet.

Aria: Operans generativa AI-revolution

Opera, den berömda webbläsaren, har gjort vågor i teknikvärlden med sin banbrytande generativa AI, Aria.

Detta kraftfulla verktyg är utformat för att förbättra användarupplevelser, effektivisera uppgifter och tillhandahålla innovativa lösningar. Men hur står sig Aria mot andra AI-modeller, som Gemini?

Viktiga skillnader mellan Aria och Gemini.

Även om både Aria och Gemini är generativa AI-modeller har de olika egenskaper som skiljer dem åt:

Fokus och integration: Aria är speciellt anpassat för att förbättra Operas webbläsarupplevelse. Den är djupt integrerad i webbläsarens funktioner och ger hjälp och förslag i realtid för

olika uppgifter. Gemini, å andra sidan, är en mer allmän AI-modell som kan tillämpas på ett bredare spektrum av applikationer. Kontextuell förståelse:

Aria utmärker sig när det gäller att förstå sammanhanget för användarfrågor i surfmiljön. Den kan utnyttja information från den aktuella webbsidan, sökhistoriken och användarprensens för att ge mycket relevanta och skraddarsydda svar. Tvillingarna, även om de också kan förstå sammanhang, kanske inte är lika djupt integrerade med en specifik applikation som Opera.

Integritet och säkerhet:

Opera har betonat integritet och säkerhet som kärnprinciper i utvecklingen av Aria. AI-modellen är utformad för att hantera användardata på ett ansvarsfullt sätt och skydda känslig information. Även

om Tvillingarna också prioriterar integritet, kan dess allmänna karaktär kräva ytterligare överväganden när den används i specifika sammanhang.

Arias unika möjligheter

Aria erbjuder en rad imponerande funktioner som gör det till ett värdefullt verktyg för användare:

Sammanfattning: Aria kan snabbt sammanfatta komplexa artiklar, webbsidor eller dokument, vilket sparar tid och ansträngning för användarna.

Översättning: Den kan översätta text mellan olika språk, vilket underlättar kommunikation och tillgång till information.

Kreativt skrivande: Aria kan hjälpa till med kreativa skrivuppgifter, som att generera idéer, skriva konturer eller till och med komponera hela stycken.

Kodgenerering: För ut-

vecklare kan Aria hjälpa till att skriva kodavsnitt eller hela program, vilket ökar produktiviteten och minskar fel.

Framtiden för Aria och generativ AI

I takt med att AI-tekniken fortsätter att utvecklas kan vi förvänta oss att Aria och andra generativa AI-modeller blir ännu mer sofistikerade och mångsidiga. Operas engagemang för innovation säkerställer att Aria kommer att förbli i framkant inom detta spännande område och erbjuda användarna nya och spännande sätt att interagera med den digitala världen.

AI

Den bästa AI:n är ännu inte nominerad

I den snabbt utvecklade världen av artificiell intelligens har några modeller framträtt som frontlöpare i kampen om att skapa den mest kapabla och mångsidiga AI-assistenten. GPT-3.5, GPT-4, Gemini Pro, Monica och Claude 3.5 tävlar alla om toppositionen, var och en med sina egna styrkor och svagheter.

Medan AI-industrin fortsätter att avancera i halsbrytande fart förblir frågan om

vilken modell som regerar högst öppen för debatt.

GPT-3.5 och GPT-4, utvecklade av OpenAI, har väckt betydande uppmärksamhet för sina imponerande förmågor inom naturlig språkbehandling. GPT-3.5 erbjuder en bra balans mellan prestanda och kostnadseffektivitet, vilket gör den tillgänglig för ett bredare spektrum av användare. GPT-4, å andra sidan, skryter med förbättrade resonemangsförmågor och bättre kontextförståelse, men kommer med en högre pris-lapp.

Googles Gemini Pro har trätt in i striden med lovan- de multimodala förmågor,

kapabel att bearbeta och generera både text och bilder. Denna mångsidighet ger den en fördel i vissa applikationer, särskilt de som kräver visuell förståelse tillsammans med språkbearbetning.

Monica, en mindre känd konkurrent, har skapat sig en nisch med sitt fokus på emotionell intelligens och empati i konversationer. Även om

När forskare pressar grän- den kanske inte matchar den råa bearbetningskraften hos vissa konkurrenter, särskiljer dess förmåga att engagera sig i mer nyanserade, emotionellt medvetna dialoger den från mängden.

Claude 3.5, utvecklad av Anthropic, har fått erkännande för sin starka betoning på säkerhet och etiska överväganden. Med inbyggda skyddsmekanismer och ett åtagande om ansvar- sfull AI-utveckling tilltalar Claude 3.5 användare som prioriterar pålitlighet och etisk inriktning i sina AI-interaktioner.

Medan dessa modeller fortsätter att utvecklas, förändras deras relativa styrkor och svagheter. GPT-4.0, till exempel, lovar ännu större förmågor än sin föregångare, men detaljer för- blir knapphändiga. Den snabba utvecklingstakten innebär att dagens leda-

re kan bli omsprungna av morgondagens innovation.

Varje modell presenterar sin egen uppsättning fördelar och nackdelar. Medan vissa utmärker sig i rå bearbetningskraft och kunskapsbredd, lyser andra i specifika domäner eller i sitt tillvägagångssätt för användarinteraktion. Den

“bästa” AI:n beror i slutändan på de specifika behoven och värdena hos användaren eller organisationen som implementerar den.

När forskare pressar grän- serna för vad som är möjligt inom AI kan vi förvänta oss att se ännu kraftfullare och mer sofistikerade modeller dyka upp. Konkurrensen mellan dessa AI-giganter driver innovation, och pushar var och en att förbättra och differentiera sig från mängden.

För närvarande förblir kronan som “bästa AI” oerövrade, där varje modell erbjuder sitt eget unika bidrag till fältet. När dessa teknologier fortsätter att avancera kommer användare och utvecklare alike behöva noggrant överväga sina specifika krav och etiska överväganden när de väljer en AI-modell.

AI-landskapet är långt ifrån fastställt, och det bästa kan faktiskt ännu vara på väg. När vi står på tröskeln till ännu större genombrott inom artificiell intelligens är en sak säker: kampen om att skapa den ultimata AI-assistenten är långt ifrån över.

20 vardagliga förkortningar du behöver känna till (och kanske några du knappast behöver)

Förkortningar finns överallt nuförtiden. Från sms-akronymer till teknisk jargong, de praktiska kombinationerna på 3 bokstäver (och ibland längre) kan vara förvirrande om du inte är insatt. Men frukta inte, andra förkortningsäventyrare! Den här artikeln kommer att utrusta dig med kunskapen att dechiffrera 20 av de vanligaste förkortningarna du kommer att stöta på i vardagen.

LOL: Laughing Out Loud, Lots of Laugh, ljudligt skarr, mycket skratt (Den här kan redan vara en klassiker för många!)
 BRB: Be Right Back (Perfekt för en snabb toalettpaus under en pratstund)
 OMG: Oh My God, »Herre Gud!« (Uttrycker förvåning eller starka känslor)
 IMHO: In my humble opinion, I min ödmjuka åsikt (Ett sätt att inleda din åsikt

artigt)

**** ASAP:**** Så snart som möjligt (Tänder en eld under någon... snyggt)

FYI: For Your Information, För din information (En heads-up för någon)

ETA: Estimated time of arrival, Beräknad ankomsttid (Låter dig veta när du kan förvänta dig någon)

OSA: Vänligen svara (formell begäran om svar på en inbjudan)

PDF: Portable Document Format (Ett vanligt filformat för dokument)

JPG: Joint Photographic Experts Group (Ett populärt bildfilformat)

GIF: Graphics Interchange Format (Ett annat bildformat, känt för animationer)

TIFF: Tagged Image File Format (används för bilder av hög kvalitet)

WWW: World Wide Web (Grunden till det internet vi känner till)

HTTP: Hypertext Transfer Protocol (Språket som webbsidor använder för att

prata)

GPS: Global Positioning System (Hjälper dig att navigera i världen)

Bankomat: Uttagsautomat (din vänliga lokala bankomat)

DIY: Gör det själv (för de händiga människorna där ute)

VIP: Mycket viktig person (Någon som får specialbehandling)

TBA: Kommer att meddelas (Håll ögonen öppna för mer information)

TBD: Att vara bestämd (Vi håller fortfarande på att ta reda på saker)

Det här är bara ett smakprov på förkortningsvärlden, men med dessa 20 under

bältet är du på god väg att dechiffrera det vardagliga språket, från avslappnade

texter till tekniska dokument. Så nästa gång du ser en förkortning som får dig

att klika dig i huvudet, kom ihåg den här listan och

fortsätt att utforska den un-

derbara världen av stenografisk kommunikation!

Wasa Dagblad

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini och Monica gör en del av det rutinmässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna! Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.
 Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Wasa, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen. .

E-post: wasadagblad@gmail.com

Vad är det här för ett hus?

Förra veckans hus:
Tikanoja

PhotoScetch

De som vet litet mera är de som läser Wasa Dagblad

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Republiken president Alexander Stubb i Vaasa 27.4.2024

Kalevaspeleinen i Vaasa 27-30.6.2024

Kremlin gör narr av sina motståndare - 1939 liksom nu

Kärlfestival den 1000:e vecka!

HERE WE ARE vpress.se

En ny press: Grunden för lycka och demokrati

En ny press: Grunden för lycka och demokrati

KOR-FESTIVALEN

HERE WE ARE vpress.se

En ny press: Grunden för lycka och demokrati

En ny press: Grunden för lycka och demokrati

PUCCINI'S "TOSCA" KOMMER TILL VASA I JANUARI

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Photo Supplement

Sinebrychhoffin taidemuseo

Sinebrychhoffin konstmuseum

Sinebrychhoffin Art Museum

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Pörtöm kyrka
Pirttikylän kirkko
The Church in Pörtöm

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Hylkeenynti Raippaluodossa 1895

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Hylkeenynti Raippaluodossa 1895

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

NAISTEN ÄÄNI-elämäntarkkari

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Mysterious green giants in the Laasi-palatsi square, Helsinki

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Climate Change's Profound Impact on Finland

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

CHOIR FESTIVAL

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Mysterious green giants in the Laasi-palatsi square, Helsinki

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Fero Järnefelt (1863-1937)

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

I K Inha (1865-1930)
I Replot 1895

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Hylkeenynti Raippaluodossa 1895

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Finland's president Alexander Stubb in Vaasa 27.4.2024

HERE WE ARE vpress.se

HOROSKOP FÖR OKTOBER 2024

Väduren (21 mars - 19 april): Du känner dig djärv, Vädur! Men innan du börjar möblera om hela hemmet eller utmanar chefen på en dansduell, kom ihåg: lagom är bäst. Använd din energi klokt (kanske börja med att bara möblera om ett rum).

Oxen (20 april - 20 maj): Den här månaden handlar allt om mys. Oavsett om det är extra filtar eller extra snacks, luta dig in i din bekvämlighetszon. Men försök att inte låta Netflix fråga ”Tittar du fortfarande?” fler än tre gånger på raken.

Tvillingarna (21 maj - 20 juni): Du jonglerar sociala planer som en cirkusartist, men var försiktig, Tvilling! Tappar du för många bollar kanske du råkar boka in två middagar på samma kväll. Tips: ta med snacks till båda!

Kräftan (21 juni - 22 juli): Humörsvägningarna är starka, men det är också din förmåga att göra en kris till ett dramatiskt ögonblick. Kanalisera din inre såoperastjärna och sätt lite färg på vardagen. Vem säger att handling av mat inte kan vara teatraliskt?

Lejonet (23 juli - 22

augusti): Du är redo för rampljuset, Lejon! Men kom ihåg att även andra förtjänar att skina—utom på karaokekvällen, då kan du ta plats och sjunga som om du vore huvudakten på Madison Square Garden.

Jungfrun (23 augusti - 22 september): Listor, listor och fler listor. Men här är twisten: allt behöver inte planeras. Övriga dig själv i oktober genom att göra något spontant. Oroa dig inte, du kan fortsätta med din lista efteråt.

Vågen (23 september - 22 oktober): Oktober handlar om balans, Vågen, men det visste du redan. Kom bara ihåg att balans betyder lite tårta och grönkål. Njut av livets små godsaker utan skuld känslor—det är just de där söta och salta stunderna som gör livet gott!

Skorpionen (23 oktober - 21 november): Du är alltid lite mystisk, Skorpion, och denna månad är din hemlighetsfulla sida på topp. Oavsett om du håller din Halloweenkostym hemlig eller undviker obekväma samtal, är ditt pokeransikte helt perfekt.

Skytten (22 november - 21 december): Äventyret kallar! Men kanske ska du

hoppa över bungejumpy och istället utforska nya caféer. Din humor blir din bästa guide denna månad, så skratta åt det när du hamnar på ett kafé utan Wi-Fi.

Stenbocken (22 december - 19 januari): Du klättrar upp för framgångens berg, men oktober påminner dig om att ta en paus. Fira de små segrarna—som att äntligen organisera din strumplåda. Ja, det räknas!

Vattumannen (20 januari - 18 februari): Dina knäppa idéer blommar ut denna månad. Kanske är det dags att äntligen börja med den där udda hobbyn du funderat på—makramékrukor någon? Kreativiteten har inga gränser!

Fiskarna (19 februari - 20 mars): Din drömska sida går på högvarv, Fiskarna. Men försvinn inte alltför mycket in i dina fantasier, annars kanske du missar det där viktiga Zoom-mötet. Kanske dags att sätta några påminnelser (och se till att de inte bara handlar om dagdrömmar!).

Glad oktober på er—må era stjärnor stå rätt och era strumpor alltid ha en matchande par!

HUMOR FÖR ETT- HUNDRA ÅR SEDAN

VARIFRÅN HAR JAG KOMMIT

5-åriga Felix kom hem från daghemmet och frågade sin mamma:

- Varifrån har jag kommit? Mamman tänkte att det är ett utmärkt tillfälle att berätta om allting. Så hon började med att hon träffade sin man, den blivande fadern, och sen var det blommot och bin och sedan 9 månaders väntan tills det blev aktuellt att fara till förlossningsavdelningen, och sedan allt som där hände.

Det tog en halv timme att berätta allt detta för femåriga Felix. Han lyssnade med såg litet besviken ut.

Och till slut sa han:

- Min vän har kommit från Närpes.

NYFIKEN.

Fadern; Vad gör du, Fredrik?

Fredrik; Jag står här framför spegeln pappa. Jag ville så gärna veta, huru jag såg ut, om jag vore en tvilling.

AFFÄRSMAN

HERREN: Du är en ärlig gosse, men pengarna som jag tappade, var en femhundramarks-sedel.

GOSSEN: Ja visst, det var en femhundramarkssedel, men jag växlade den för det fall att ni ville ge mig hittarlön.

MIDNATT

En herreman undersöker noggrant gångbanan.

KONSTAPELN: Vad söker ni?

HERREMANNEN: Jag har tappat min klocka.

KONSTAPELN: Var tappade ni den?

HERREMANNEN: Vid Trekanten,

KONSTAPELN: Men varför söker ni den härdå?

HERREMANNEN; Det är mycket bättre belysning här.

INGEN SMAK

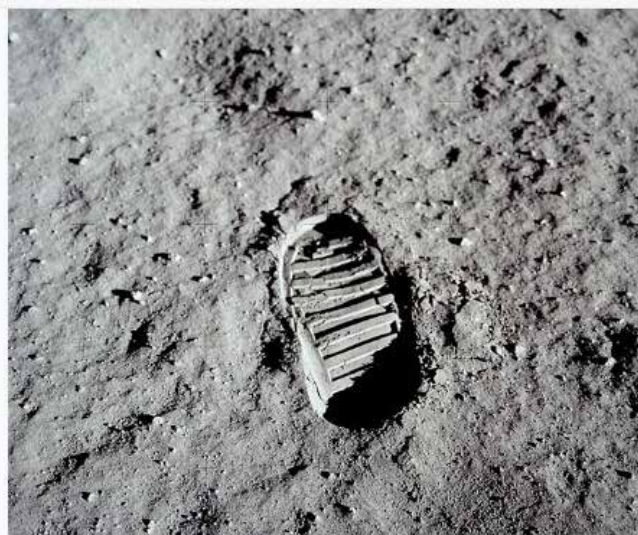
Lisa, till gästen: Tycker ni om den här tårtan, fru Linusson? Ja, den smakar mycket bra. Så lustigt! Mamma sa' att ni inte hade någon smak.

MISSTÄNKT

Fru A.: Skall du redan resa hem?

Fru B.; Ja, jag skrev till min man och bad om mer

Veckans astronomiska bild:

Apollo 11 bootprint.jpg

Apollo 11 Lunar Module Pilot Buzz Aldrin's bootprint. Aldrin photographed this bootprint about an hour into their lunar extra-vehicular activity on July 20, 1969, as part of investigations into the soil mechanics of the lunar surface. This photo would later become synonymous with humankind's venture into space.

NASA / Buzz Aldrin

Public domain

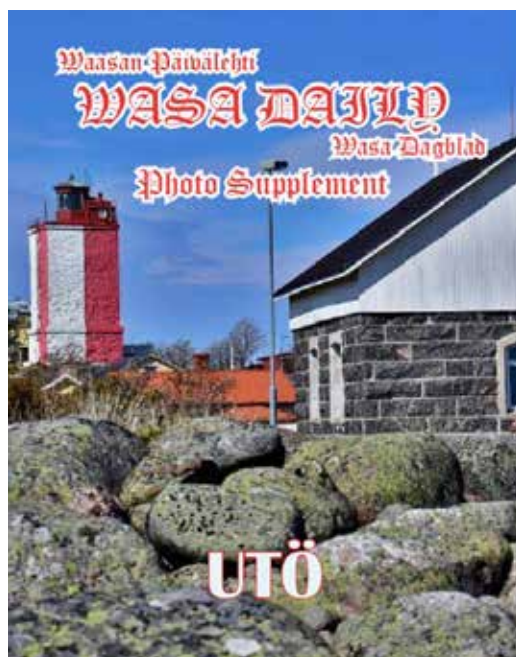
Featured picture, Picture of the day

Apollo 11 bootprint.jpg | [Copy](#)

[[File:Apollo 11 bootprint.jpg|Apollo_11_bootprint]] | [Copy](#)

Nästa vecka:

:

Från läsarna

Vi tar väldigt gärna emot inlägg från våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt koimmer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning. Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Så sänd gärna inlägg till:

wasadagblad@gmail-com

Annonsera i WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermodärna dagstidning.

Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png, annonserna förminsas sedan till spaltbredd 46 mm.

WASA DAGBLAD

wasadagblad@gmail.com